

**Ngaen-gógópan Peba Mórrag
Polkagabi
Korrint
Sos Pamkolpamdó
Ngaensingül Bóktan**

Pol ini peba mórrag wialómórr sos pamkolpamdó Korrint wirri basirrdü (1:1-2). Wa tóba ngianbóka apónda dokyanan mün ini peba mórragdó (3:5-6; 16:21, akó ngibürr pokodó).

Pol ugón wialómórr aprrapórr pail 55 nóma yarilürr Kerrison amtómól kakóm. Ene tonar-rdó wa ugón Epesus wirri basirrdü nyaben yarilürr. Aprrapórr aüd pam, ibü ngi módógako, Stepanas, Porrtuneitus, akó Akeikus, i darrü wialómórrón peba mórrag sidüdóp Yesun amko-man angun pamdógab Korrintüm ama Polka, Epesus wirri basirrdü. Da módóga, Pol we wialómórr ini ngaen-gógópan peba mórrag Korrint pamkolpamdó ibünüm wialómórrón peba mórragan bóktan akonóm.

Korrint Wirri Basirr

Korrint Akaya prrobinsan ngaensingül wirri basirr yarilürr, Grris kantrridü, malu kabadó. Akaya wamaka darrü kaoan obzeksyók apórróna. Wata karian түp pokomokura we órdóbóna bazitóda, abüsa nóljabi banikda. Nizan kwata ene karian түp pokomokurdü but aren gagat asi namülnürri. Korrint wirri elklaza

bumióg akó sel bain basirr yarilürr ene nis but aren gagat aodó.

Korrint darrü wirri ngi basirr yarilürr. Abün elklaza bumióg akó sel bain bwób akó müót, mani müót, anón bwób, akó obae godan [ótók] müót asi kwarilürr. Darrü wirri kwóbbazen müót asi yarilürr zilwómóm, wórr búngyalóm, akó barnginüm.* Korrint kolpama tibiób ótók müót akó ngibürr morroal ne müót kwarilürr, ini elklazabkwata karibóka-koke ikub bagür kwarilürr.

Korrint Pamkolpam

Abün pamkolpam Korrintüm mórrel akó wirri ngi kolpam kwarilürr. Akó abün kolpam asi kwarilürr, elklaza nidi bumióg akó sel bain kwarilürr. A [leba zaget] kolpam ta asi kwarilürr. I wirri apapdó akó mórrel kolpamab müötüdü zaget kwarilürr. Ngibürra butab elklaza bamtültübamtüül kwarilürr ó akó kari butpókal bimurrat kwarilürr but aren gagatódógab ama darrü but aren gagatódó ene karian түp pokomokurdü.

Kolpama Korrint togoblórr abün-abün bwóbdügab, ngibürra ngyabenómpükü togoblórr ola. Inkü Zu kolpam asi kwarilürr, ola nidi togoblórr ngyabenóm. Wirri gyagüpitótók umulbain pama togoblórr sikul alangóm. Ngibürr ene ne umulbain pam kwarilürr, kolpama ibüka togoblórr umul bainüm ibü ne gyagüpitótók kwarilürr ini түp akó oya

* : Mórrke-mórrke módóga: arena. Ma müsirrğa ain bóktan 4:9 ngakanke.

pamkolpamabkwata. Olgabi i ibü mamóan kolpamóm bainóp.

Nis kolaean müp asi namülnürri Korrintüm. Abün pamkolpama metat ngyepam anón kwarilürr akó abüna ngibürr kolpampükü ut kwarilürr, ibü kol ó morwal koke nidi kwarilürr.

Tórewóm Korrintüm

Barre ne kolpam kwarilürr Korrintüm, i obae god bütók koralórr. Ngibürri nidi togoblórr ola ngyabenóm ó zagetóm Korrintüm, tibiób tange tólbaelórrón god tübarmülürr akó kari god müót tólbaelóp ibü arrbünüm kugupidü.

Korrintüm ne [Zu pamkolpama] ngyabenónóp, i wata darrpan amkoman akó arról Godón ótók kwarilürr. I inzan ngyabenónóp ibü Zu abalbobatala enezan umul ninóp ngyabenóm. Akó i abün gida bóktan poko ene gida tumum irrbünóp, God ngaen Mosesón ne kla iliónürr.

Korrint Sos

Luk tóba pebadó wialómórr Pol sos ia bókyanórr Korrintüm (Apostolab Tórrmen 18:1-8). Wa Korrint nóma abzilürr, wa darrü Zu pam esenórr tóba kolpükü, ngi Akwila akó Prrisila. I tibiób ngyabenóm zaget namülnürri dadan tonarre Polzan zaget yarilürr, palae müót tólbaelóm. Da Pol inkü ngyaben yarilürr akó ta tóba ngyabenóm zaget yarilürr palae müót tólbaelóm. Wa bókyanórr kolpam Godón bóktan büzazil. Aibwób babul, oya kamad zaget

pam nis, ngi Saelas akó Timoti, түбзилүрри Masedonia prrobinsdügab, da Polka we dabyórri Godón zaget tónggapónóm.

Solkwat Apolos, darrü Zu umulbain pam, Izipt kantrridü nótó ngyaben yarilürr, Korrint tamórr bupso karianbóka ngyabenóm. Wa ta amkoman bangun pamkolpam umul bain yarilürr akó ibü tangnólenóp Godón bóktanán [küp tai apadóm].

Polón Zitülkus Ini Peba Mórrag Wialómóm
Pol Epesus nóma tamórr bupso karianbóka ngyabenóm, wa darrü peba mórrag wialómórr Yesun amkoman bangun pamkolpamdó Korrintüm. Mibü ene peba mórrag babula. Da ma ngibürr bamtin bóktan poko asi kwarilürr amkoman bangun pamkolpama Polón nekwata amtinüm kain kwarilürr. I Polka darrü peba mórrag wialómóp oya ene bamtin bóktan poko amtinüm.

Aprrapórr aüd pam, ibü ngi módógako, Stepanas, Porrtiyuneitus, akó Akeikus, Korrintgab togobórr ene peba mórrag Polón akyanóm. I ta Polka pupo ninóp igó, Korrintüm ngibürr wirrian müp kwarilürr amkoman bangun pamkolpamab aodó. Ngibürr amkoman bangun kolpama tib darrpan-darrpandó ubi koke bain kwarilürr wekwata, ia i tai noan mamóan ki kwarile ibü umulbain pamzan. Ngibürrab ubi yarilürr Polón mamóanóm, ngibürra Apolosón, ó ngibürra darrü balngomól pam. Darrü müp asi yarilürr; darrpan pama tóba aban nis ngim kolpükü ut yarilürr, akó sosan balngomól pama darrü kla kokean

tónggapón kwarilürr ene kolaean tórrmendó. Akó darrü müp asi yarilürr; ngibürr amkoman bangun kolpama ngibürr amkoman bangun kolpam amarru kwarilürr kotóm, amkoman bangun-koke nadü zazko, ibü obzek kwata ongyaltongyal zao-zao bainüm ibünkü.

We ngarkwatódó, Pol darrü peba mórrag wialómórr Korrint amkoman bangun pamkolpamdó. Ini peba mórrag módóga, mi *Ngaen-gógópan Peba Mórrag Korrint Pamkolpamdóbóka* ngiliandakla. Ini peba mórrag kugupidü, Pol ngaensingülan wekwata wialómórr Korrintüm ne müpa tólbaelóp amkoman bangun kolpamab aodó, wa ne klambóka arrkrrurr. Ene kakóm, wa Korrint amkoman bangun kolpamab bamtin bóktan poko yakonórr, i oya ne klambóka imtinóp tibiób peba mórragdó.

Ini Peba Mórragan Bóktan Zono Módógako:

- A. Ini peba mórragan tapaku bóktan 1:1-9
 1. Polón morroal ngürr bóktan Korrint wirri basirr sos pamkolpamdó 1:1-3
 2. Pol Godón eso ekyanórr 1:4-9
- B. Korrint Sos pamkolpamab kopo 1:10–4:21
 1. Korrint Sos pamkolpama kopo-kopo bürrgrratórrón kwarilürr 1:10-17
 2. Kerriso Godón wirri gyagüpitótók akó arüng pupainürr 1:18–2:5
 3. Godón wirri gyagüpitótók 2:6-15
 4. Godón zaget pam 3:1-9
 5. Yesun Zaget Pamab Zaget Sab Nópókórre 3:10-15
 6. Mi Godón gyabi müótakla 3:16-17

7. Mi paman ngi koke kwit amngyel kwarilo 3:18-22
8. Yesu Kerrison apostol 4:1-5
9. Korrint sos pamkolpamab ikub bagür 4:6-13
10. Polón ubi igósüma, Korrint sos pamkolpama oya tonarr mamooan kwarile 4:14-21
- C. Korrint sos pamkolpama kolae tonarran darrem koke nókyenóp 5:1-13
 1. Kol gómól asi yarilürr Korrint pamkolpamab sosdó 5:1-5
 2. Korrint pamkolpama pam yusle kolae tonarr nidi tólbael kwarile 5:6-13
- D. Mi mibiób darrpan-darrpana kotóm koke ki bain kwarila 6:1-11
- E. Mi Godón ngi wirri kwitüm ki emngyelnórre mibiób bübi 6:12-20
- F. İkik bókrran bóktan kol bumióg tonar-rankwata 7:1-40
- G. Wa taia alóng kla alóngóm, obae Godka urdü amselórrón ne alóng klamko? 8:1-11:1
 1. Obae godka urdü amselórrón ne alóng kla 8:1-13
 2. Apostolab dümdüm 9:1-18
 3. Pol ngyabelórr izan, wa nibióbka Yesunkwata Morroal Bóktan büdratlórr 9:19-23
 4. Mi wirri arüngi buso kwarilo darrem kla apadóm 9:24-27
 5. Arüng ikik bókrran bóktan obae Godónkwata 10:1-23
 6. Mi popa elklaza koke tómbapórre, enana mi gyagüpi tótókdakla wagó, ene taia 10:23-11:1

- H. İkik bókrran bóktan Godón ótókankwata
11:2–14:40
1. Singül ngablao tonarr Godón ótókde *11:2-16*
 2. Lodón gyagüpi amanik alo *11:17-34*
 3. Godón Samuan gyaur kla *12:1-11*
 4. Mi blaman inzanakla, wamaka mi dar-rpan bübakla *12:12-31*
 5. Moboküpdü ubi *13:1-13*
 6. Prropetzan bóktan akó umul-kók bóktan *14:1-25*
 7. Mi Godón morroal tonarre ki ótók kwarila *14:26-40*
- I. Búdöldügab barsin *15:1-58*
1. God Kerrison irsümülürr búdöldügab *15:1-11*
 2. Búdöldügab barsin *15:12-34*
 3. Arsümülan büb darrü tonarr yarile *15:35-58*
- J. Dómdóm ngibürr bóktan *16:1-12*
1. Mani dakabain Godón pamkolpamabkü Zerrusalem wirri basirrdü nidi nyaben-dako *16:1-4*
 2. Polón Bókam Bagósórrón Bóktan *16:5-12*
- K. Dómdóm alakón bóktan *16:13-24*

Ini Peba Mórragan Tapaku Bóktan

Polón Morroal Ngürr Bóktan Korrint Wirri Basirr Sos Pamkolpamdó

¹ Ka, Pol, ini peba mórrag kótó wialómdóla. Mibü zonaret Sostenes kankü asine. Kerriso Yesu kürü ngikaunürr tóba [apostolóm] bainüm Godón ubidü.

² Ka yabüka wialómdóla, Godón sos pamkolpam Korrint wirri basirrdü. God yabü [kolkal ninóp akó tibi-tibi amanórr] tóbankü, Kerriso Yesuka dabyórrün nidipakla. Wa yabü ngibaunürr tóba pamkolpamóm bainüm, wazan ibü blaman ngibaunürr Lod Yesu Kerrison nidi [ótókdako] blaman bwóbdüma. Wa ibü [Lode] akó wa mibüne.

³ Ka tóredóla, [gail tonarr] akó moboküpdü paud sab yabüka asi ki namülam God mibü Abdógab akó Lod Yesu Kerriso.

Pol Godón Eso Ekyanórr

⁴ Ka ne Godón ótókdóla, ka oya metat eso akyandóla yabünkü oya gail tonarranme, wa yabü ne kla nókyenóp, Kerriso Yesuka dabyórrün nidipakla. ⁵ Ene wata, ezan dabyórrünakla oyaka, God yabü blaman kla nülínóp samuan ngarkwatódó. Tai wata, wa yabü gaodó ninóp tóba bóktan adrratóm blaman kwata akó Godón blaman bóktan umul azebóm.

⁶ Inzana God kibü bóktan Kerrisonkwata karkukus ninóp yabüka. ⁷ We ngarkwatódó, e

Godón Samuan darrü [gyaur kla] kokean aren-dakla, ezan nae amandakla mibü Lod Yesu Kerrison okaka byónüm. ⁸ Wa sab yabü arüng nókyerre oya metat amkoman angunüm tai kókó

blakón ngürrdü. Ene igósüm, Lod Yesu Kerrison zitülkus babul yarile yabükwata kolae poko bóktanóm ene ngürrdü wa nóma tolkomóle pamkolpam zaz bainüm. ⁹ God, yabü nótó

ngibaunda oya Olom Yesu Kerriso mibü Lodka dabyónüm, wa sab tónggapóne wa ne poko bóktanórr tónggapónóm.

*Korrint Sos Pamkolpama Kopo-kopo
Bürrgrratórrón Kwarilürr*

¹⁰ [Zonaretal], ka yabü wirri arüngi amtindóla mibü Lod Yesu Kerrison ngidü igó, e blamana darrpan gyagüpitótók ipüdane ubi bainüm akó e yabiób myamem kopo-kopo koke bürrgrrat koralo. A e ma darrpan gyagüpitótókpükü kwarilo akó darrpan gyagüpitótók esenane. ¹¹ Kürü zonaretal, ka ini poko wialóma, zitülkus ngibürr Klo-in† müót kolpama kürü küzazirre wagó, ongyaltongyal asiko yabü aodó. ¹² Ka igó poko apóndóla: Yabükagab darrüpa igó bóktanda wagó, “Ka Polón mamoadóla.” Darrüpa ma igó bóktanda wagó, “Ka Apolosón mamoadóla.” Akó darrüpa ma igó bóktanda wagó, “Ka Pitan‡ mamoadóla.” Akó darrüpa ma igó bóktanda wagó, “Ka Kerrison mamoadóla.” ¹³ Kerriso ia kopo-kopo arrgrratórróna? Ia kótó, Pol, nurrótkórró krrosdó yabü zid bainüm? Ó yabü ia kürü ngidü [baptaes ninóp]? Kokean! ¹⁴ Ka bagürwómdóla igó, ka yabü darrü kokean baptaes yórrü, a wata Krrispus akó Gayus. ¹⁵ Ene igósidi, darrü pam gaodó kokea bóktanóm igó, yabü kürü ngidü baptaes ninóp. ¹⁶ (Amkoman, ka ta Stepanas akó oya müót kolpam baptaes ninarre. A kürü koke ngambangólda igó, ka darrü olom baptaes yórrü.) ¹⁷ Ka wata aüdan kolpam baptaes ninarre, zitülkus Kerriso kürü baptaes bainüm koke zirrkapónórr, a wa ma kürü ene [Morroal Bóktan] amgolóm

† **1:11** Klo-i darrü Grrik kol ngio. ‡ **1:12** Pita Grrik ngia, oya lbrüu ngi módóga: Sipas.

zirrkapónórr. Wa kürü koke zirrkapónórr pamakanan [wirri gyagüpitótóke] bóktanóm. Ka ne nóma ki tónggapórró, wa inzan ki yarile, wamaka Kerrison бүдүлэн арүнг крросдó babul yarile.

Kerriso Godón Wirri Gyagüpitótók akó Arüng Pupainürr

¹⁸ Zitülkus módóga, bamrükürrün nidipako,§ i igó gyagüpi tótókdako wagó, Kerrison крросдó бүдүлэнkwata bóktan wa gonggo bóktana. A mi, zid bairrün nidipakla, mi amkoman angundakla wagó, ene bóktana Godón arüng pupainda. ¹⁹ Ini amkomana, zitülkus Godón Wialómórrón Bóktana igó bóktanda wagó,

“Ka sab wirri gyagüpitótók pamab wirri gyagüpitótók kolae ninünümo;

Ka sab morroal gyagüpitótók pamab gyagüpitótók күп-кокеан ngibtino.”

²⁰ Da ini ia laró bóktana wirri gyagüpitótók pamabkwata? Akó ini ia laró bóktana Mosesón gida umulbain pamabkwata? Akó ini ia laró bóktana ini tüpan pamabkwata, wirri umul susumüri nibióbkama bóktanóm? God nómtyenóp ini tüpan pamab wirri gyagüpitótók gonggoako! ²¹ Ka ini poko wialóma, zitülkus God tóba wirri gyagüpitótókdógab ini tüpan pamkolpam gaadó koke ninóp tóbabóka umul apadóm tibiób wirri gyagüpitótókdógab. A God gyagüpitótók esenórr ibü zid bainüm, kibü

§ **1:18** bamrükürrün nidipko, ibü [ngarkwat-koke arról] babula, a i ma sab [metat bólmyan urdü] ogobe. **1:19** Aesaya 29:14

bóktan amkoman nidi angundako, ki ne bóktan amgol kwarilnürü Kerrisonkwata. Ini tüpan pamkolpama igó bóktandako wagó, “Ini gonggo bóktana.” ²² [Zu pamkolpama] kibü batodako [wirri tulmil] tómhapónóm igó pupainüm wagó, kibü bóktan amkomana. Akó Grrik pamkolpama wirri gyagüpitótók amkündako. ²³ A kidi, ki ma we bóktan amgoldakla wagó, Kerriso krrosdó nurrótókórr. Zu pamkolpama ene bóktandó bodoatódako,* akó Zu-koke nidipko, i ma gyagüpi tótókdako wagó, ene bóktan gonggoa. ²⁴ A idi, God nibiób ngibaunürr tóba pamkolpamóm bainüm, nizan Zu pamkolpam akó Zu-koke nidipko, i ini bóktan Kerrisonkwata nóma arrkrrudako, i amkoman angundako wagó, Kerriso Godón arüng akó Godón wirri gyagüpitótók pupainürr, wa nóma nurrótókórr krrosdó mibü zid bainüm. ²⁵ Ngibürr pamkolpama igó gyagüpi tótókdako wagó, ene gonggo klama igó, God pamkolpam ok ninóp Kerrison krrosdó amngyelóm. A wa ene kla wirri gyagüpitótókpükü tónggapónórr, da ene gyagüpitótók wirriana pamakanan wirri gyagüpitótókdógab. Ngibürr pamkolpama igó gyagüpi tótókdako wagó, ene arüng-koke klama, God ne kla tónggapónórr. A wa ene kla arüngpükü tónggapónórr, da ene arüng wirriana pamakanan arüngdügab.

²⁶ Zonaretal, gyagüpi amaikam yabü nyaben

* **1:23** Zu pamkolpama igó gyagüpi tótók kwarilürr igó, God ene [Kerriso], Ibrü ngi Mesaya, wirribóka ki bles yónürr. Akó igó, darrü pam krrosdó noan emngyelóp, wa amórrórrón yarilürr. We ngarkwatódó, Mesaya koke ki nurrótóke krrosdó.

ia yarilürr, God yabü nóma ngibaunürr. Pa-
makanan gyagüpitótók ngarkwatódó, e wata
aüdan kwarilnürrü wirri gyagüpitótókpükü, e
wata aüdan wirri pam kwarilnürrü, akó e wata
aüdan kolpam kwarilnürrü wirri ngi aipala-
baldógab. ²⁷ A God ma inzan kolpam ilianórr,
ini tüpan pamkolpama nibióbkwata gyagüpi
tótókdako wagó, i gonggo kolpamako, ene
igósüm wirri gyagüpitótókpükü pam büódan
ngibtanóm. Akó God inzan kolpam ilianórr
ini tüpan pamkolpama nibióbkwata gyagüpi
tótókdako wagó, i kari ngi kolpamako, ene
igósüm wirri ngi pam büódan ngibtanóm. ²⁸ Akó
God inzan kolpam ilianórr wirri ngi aipala-
baldógabi koke nibióbko ini tüpdü, akó inzan
kolpam, ini tüpan pamkolpama nibióbka kak
amtyandako. God inzan kolpam ilianórr, ini
tüpan pamkolpama inzan nibiób bangóndako,
wamaka i pamakan kokeako. Ene igósüm,
ene elklazab akó kolpamab küp babulan iade
kwarile, ini tüpan pamkolpama ne elklaza akó
kolpamabkwata gyagüpi tótókdako igó, i wirri
klamako. ²⁹ Ene igósüm, darrü oloman zitülkus
babul yarile ikub bagürüm Godón obzek kwata.
³⁰ A oyame e Kerriso Yesuka dabyórrünakla,
mibüka Godón wirri gyagüpitótók nótó pu-
painürr, wa nóma nurrótókorrr krrosdó mibü
zid bainüm. Yesu Kerrisonme akó wa ne
kla tónggapónórr, God mibü azebda [dümdüm
tonarr] pamkolpamzan. Akó oyame mi kolka-
lakla akó tibi-tibi amarrónakla. Akó oyame mi
[aurdü bomarrónakla]. ³¹ Ene igósüm, mi inzan
ki ikub bagür kwarila, Godón Wialómórrón

Bóktana enezan bóktanda wagó, “Darrü olom ne ubi nóma yarile ikub bagürüm darrü klamankwata, wa ki ikub bagür yarilün wata igókwata, Lod ne kla tónggapónórr.”

2

¹ Zonaretal, ka ngaensingülan yabüka nóma tamórró Godón anikürrün bóktan* büdratkü, ka küób wirri bóktan opore akó kómal [wirri gyagüpitótóke] koke bóktan namülnürrü, wamaka ka wirri pamla yabükagabi. ² Zitülkus módóga, ka igó gyagüpitótók eserró, ka darrü klambóka koke ki bóktana, ka yenkü nóma namülnürrü, wata ka Yesu Kerrisonkwata ki bóktóna akó igóbóka wagó, wa krrosdó nurrotókórr. ³ Ka yabüka arüngpükü-koke namülnürrü, gumpükü, akó wirri otórrngónpükü. ⁴ Akó kürü bóktan akó bóktan amgol igó koke kwarilürr igó, pamakanan wirri gyagüpitótókdógabi yabü gyagüpitótók alüngüm. A Godón Samua nómtyenóp tóba arüngi wagó, kürü bóktan amkomana. ⁵ Ene igósüm, yabü amkoman banguna koke ki mórrale pamakanan wirri gyagüpitótókdó, a ma Godón arüngdü.

Godón Wirri Gyagüpitótók

⁶ Ki ma wirri gyagüpitótók poko bóktandakla ibüka, gaodó nidipko samuan ngarkwatódó. A

1:31 Zerremaea 9:24 * **2:1** anikürrün bóktan: Ngibürr Grrik bóktane tange wibalómórrón pebadó igó bóktan opor wialómórróna, Mórrke-mórrke bóktane, testimony. Ngibürr pebadó igó wialómórróna, kwindü anikürrün bóktan, Mórrke-mórrke, mystery.

ini wirri gyagüpitótók ibü koke-e, ini tüpan pamkolpam ó ini tüpan singüldü pam, sab nibiób arünga bamrüke. ⁷ Koke, ki Godón kwindü wirri gyagüpitótókbóka apóndakla, anikürrün ne wirri gyagüpitótók yarilürr. God ini tüp ngaensingülan nóma tónggapónóm kain yarilürr, wa gyagüpitótók ngaen-gógópan es-enórr, mibü elngadóm kómal arról gailüm. ⁸ Ini tüpan singüldü pam babul kwarilürr, Godón wirri gyagüpitótókbóka umul nidi kwarilürr. Ene amkomana, zitülkus i ne umul nóma ki kwarilürr, i Lodón koke ki emkólóp krrosdó, [wirri kómal zyónpükü] nótóke. ⁹ A i tai koke ipüdóp. Godón Wialómórrón Bóktana enezan bóktanda wagó,

“Darrü oloma kokean esenórr, darrü oloma kokean arrkrrurr,
darrü oloma kokean gyagüpi idódürr igó,
God ne elklaza kuri tómbapónórr ibünkü,
[moboküpdü ubi] nibióbe Godkamóm.”

¹⁰ A wa tóba Samu zirrsapónórr kibüka[†] ini angrirrün bóktan okaka amzazilüm. Zitülkus módóga, Godón Samua blaman elklaza bapinda. Wa ta dele bapinda Godón kwindü ne anikürrün elklazako. ¹¹ Zitülkus módóga, darrü pam babulana, umul nótóke darrü paman gyagüpitótók iada. Wata ene paman samu umula, tóba büb kugupidü ne samu-e. Ene dadan ngarkwatódó, darrü pam umul-kóka Godón gyagüpitótók iada, wata Godón Samu-e umul. ¹² Ki darrpan tonarr

2:9 Aesaya 64:4 [†] **2:10** kibü: Ngibürr Godón Bukbóka wirri umul pama igó bóktandako wagó, mibü.

koke gyagüpi tótókdakla, ini tüpan pamkolpama iazan gyagüpi tótókdako. A God wa kibü tóba Samu tókyenóp igó elklazabóka umul apadóm, God kibü popa ne elklaza tülinóp. ¹³ Akó ki ini elklazabóka büdrratódakla, igó bóktan opore koke, pamakanan wirri gyagüpitótóka kibü ne poko umul tinóp. A ma igó bóktan opore, Godón Samua mibü ne poko umul tinóp, kizan samuan amkoman bóktan müsirrğa byóndakla Samuan bóktan opore.† ¹⁴ Godón Samu-koke nadü olomdóma, wa bangónđa Godón Samudügab elklaza azebóm, zitülkus ene elklaza küp-kokeako oya gyagüpitótókdó. Akó wa gaodó kokea ene elklazab [küp apadóm], zitülkus wata igó kolpam gaodómako ene elklaza amzyatóm, Godón Samu nibióbkame. ¹⁵ Da Godón Samu noakama, blaman elklaza amzyatóda, a darrü amkoman bangun-koke pam babula ene olom amzyatóm. ¹⁶ Ini amkomana, zitülkus Godón Wialómórrón Bóktana igó bóktanda wagó, “Lodón gyagüpitótókbóka umul ia nótóke, wa igósidi gaodóma oyabóka umul bainüm?” Darrü pam babula. A mibü gyagüpitótók Ker-risonzana.

3

Godón Zaget Pam

¹ Da kótó, zonaretal, ka yabüka nóma namülnürrü, ka gaodó koke namülnürrü

† **2:13** Samuan bóktan opore, Grrik bóktanana darrü küp módóga: ibüka, Samu nibióbkama. **2:16** Aesaya 40:13

yabüka bóktanóm, kazan ki bóktarró ibüka, Godón Samu nibióbkama. A ka wata gaodó namülnürrü yabüka bóktanóm, kazan ki bóktarró ini tüpan pamkolpamdó. Inzan yarilürr, e wata ugón gab olmalzan kwarilnürrü, ngómdü, zitülkus e wata ugón bókyenarre Kerrison amkoman angunüm. ² Ka yabü ngóm mor nülinarre a aloan kla koke, zitülkus e ene ngarkwatódó koke kwarilnürrü. Anda, errkya e wata inzanakla. ³ Zitülkus módóga, e wata yabiób kolae ubi mamoadakla. Ka umulóla ini amkomana, zitülkus yabü gyagüp kolaea akrranda akó e ongyaltongyaldakla. E ini tonarr nóma tólbældakla, ia inzan kokea igó, e wata yabiób kolae ubi mamoadakla? Akó ia inzan kokea igó, yabü tórrmen tulmil wata tüpan pamkolpamab tórrmen tulmilzanako? Amkoman, ene inzana. ⁴ Zitülkus módóga, darrü pama go inzan bóktanda wagó, “Ka Polón mamoadóla,” akó darrüpa wagó, “Ka Apolosón mamoadóla.” E inzan nóma bóktandakla, e ia wata tüpan pamkolpam kokeakla? Amkoman, e inzanakla.

⁵ E ia gyagüpi tótókdakla, Apolos ia pama? Akó ka, Pol, ia pamla? Ki wata Godón zaget pam nisamli. Ki yabü nolngomólóp Yesun amkoman angunüm. Darrpan-darrpana we zaget tónggapóndamli, Lod kibü ne kla tókyanórr tónggapónóm. ⁶ Ka küp baritürrü, Apolos nae-e wató bangórr, a God ma dódórr wató ninóp. ⁷ We ngarkwatódó, ne pama küp baritóda akó ne pama nae-e bangda, i wirri ngi pam kokeako. God wirri ngi pam

watóke; elklaza zid wató dódórr ainda. ⁸ Ne pama baritóda akó ne pama nae-e bangda, i nizana Godónkü zaġetódamli, akó ibü darrpan-darrpanab darrem sab asi yarile tóbanan müp zaġet ngarkwatódógab. ⁹ Zitülkus módóga, ki nizana Godónkü zaġetódamli akó e Godón ngaon bwóbzanakla. E ta müótzanakla, God ne kla aelda.

Yesun Zaġet Pamab Zaġet Sab Nópókórr

¹⁰ Godón [gail tonarrdógab], ka talkum alangórró wirri umulürrün müót ael pamzan, akó darrü pama wa ibü kwitüm aelda. Da darrpan-darrpana umul-umul yarile wa ia eles. ¹¹ Zitülkus módóga, darrü olom gaodó kokea ngibürr talkum alangóm, ngaensingüldügab ne kla alangórrónako. Ene talkuma darrpan zitül tónggapóndako akó ene zitül wa Yesu Kerriso-e. ¹² Ngibürr pama igó klame aeldako ene talkum kwitüdü: [gold], [silba], ó wirri darrem ingülkü. Ngibürra igó klame: nugup, twal, akó müirr. ¹³ Darrpan-darrpanab zaġet sab panzedó yarile akó blamana sab ene zaġet eserre, zitülkus ene Ngürrdü Yesu nóma tolkomóle, wa sab blamanab zaġet panzedó simarrue. Ene Ngürrdü, Yesu sab tóba zaġet olmalab zaġet ugón zaz nirre. Sab inzan yarile, wamaka elklaza urdü amselórrónako ibü bapókóm. Akó ene ura sab okaka tirre, darrpan-darrpan oloman zaġet ia morroala, ta ia kolae yarilürr. ¹⁴ Ura sab darrü oloman zaġet ne koke nóma adünge, wa ne kla elórr ene talkum kwitüdü, wa sab tóba zaġetan darrem ipüde. ¹⁵ Ura darrü oloman zaġet ne

blaman nóma adünge, wa tóba zagetan darrem sab imrüke. Wa sab [ngarkwat-koke arról] koke imrüke, God oya ne kla ekyanórr, a wa sab urdügabzan zid bairrün yarile.

Mi [Godón Gyabi Müótakla]

¹⁶ E ia umul-kókakla igó, e yaib Godón gyabi müótakla akó igó, Godón Samua yabüka ngyabenda? ¹⁷ Darrü oloma ne Godón gyabi müót nóma kulaines, God sab oya kulaine. Zitülkus módóga, Godón müót gyabiana, akó e we Godón gyabi müótakla.

Mi Paman Ngi Koke Kwit Amngyel Kwarilo

¹⁸ Darrü oloma tóba koke ki ilklíó bülión yarilün. Darrü oloma yabü aodó ne nóma gyagüpi tótók yarile igó, wa [wirri gyagüpitótókpüküma] pamakanan gyagüpitótók ngarkwatódó, wa darrü gonggo olomóm ki bain, igósüm wa wirri gyagüpitótók olomóm iade baine Godón gyagüpitótók ngarkwatódó. ¹⁹ Zitülkus módóga, ini tüpan pamkolpamab wirri gyagüpitótók, ene wa gonggo tonarrako Godón ilküpdü. Godón Wialómórrón Bóktana enezan bóktanda wagó, “Ngibürr kolpama igó gyagüpi tótókdako wagó, i wirri gyagüpitótókpükümako, a God ma ibü sab [ut-ut nirre] tibiób ilklíóbülión gyagüpitótóke.” ²⁰ Akó Godón Wialómórrón Bóktana igó ta bóktanda wagó, “Pamkolpama gyagüpi nóma tótókdako igó, i wirri gyagüpitótókpükümako, Lod umula wagó, ibü inzan gyagüpitótókan

küp babula.” ²¹ Da módóga, darrü pama myamem ikub koke ki bagür, pam mamóande. Zitülkus módóga, blaman elklaza yabünko yabü morroalóm. ²² Ia ka, Pol, ó Apolos ó Pita ó ini tüp ó arról ó бүдүл ó errkya ne elklazako ó elnga ne elklaza - blaman yabünko, ²³ akó e ma Kerrisonakla, akó Kerriso Godóne.

4

Yesu Kerrison [Apostol]

¹ E kibü inzan gyagüpi boman kwarilo igó, ki Kerrison zaget pamakla akó kibü zaget asine, Godón kwindü anikürrün bóktan amgolóm morroal ngabkan pamzan. ² Akó elklaza ngabkan pam wata inzan pam kwarile, pamkolpama eserre igó, i tibiób zaget morroal tólbaelórre tibiób wirri pamab ubi ngarkwatódó. ³ Kürüka wata karian klama igó, e ne kürü nóma zaz aindakla ó darrü pama ne kürü nóma zaz kine. Amkoman, ka enan kólba kokean zaz baidóla. ⁴ Ka umulkókla, ka darrü kolae kla koke tónggapónórró, a ene ma koke amtyanda igó, ka wata dümdüm kla tómbapónórró. Ene wata Lod watóke, kubó kürü nóto zaz kine. ⁵ We ngarkwatódó, e darrü olom zaz ain-gu, zitülkus ene ngürr koke kuri semrróne zaz bainüm. Ene ngürr sab semrróne, Lod Yesu Kerriso nóma tolkomóle. Wa sab zyóndü sidüde, tümündü anikürrün ne klamse akó sab pulkaka tirre pamkolpamab moboküpdü ne gyagüpitótókako. Ene ngürrdü, God ugón

sab darrpan-darrpan olom yagüre, morroal nótó tónggapónórr.

Korrint Pamkolpamab Ikub Bagür

⁶ [Zonaretal], ka Apolos akó kólbabóka wialóma yabü darrü kla umul ainüm. Ezan kibü nizan gyagüpi amanikdakla, kürü ubia e ini bóktanbarran [küp ipüdane], “E wata ene kla mamooan kwarilo, wialómórrón ne klame. Darrü kla tónggapón-gu.” Ene igósüm, yabü darrüpa sab ikub koke ki bagür yarilün wagó, darrü umulbain pam wirriana darrü umulbain pamdógab. ⁷ E inzan gyagüpi tótókgu, zitülkus yabü ia nótó wirrian ninóp ngibürrdügab? Darrü inzan olom babulana. Akó yabü ia darrü kla asine, God koke ne kla nókyenóp? Babula. Zitülkus God ta yabü blaman gyaur kla nülinóp, e ikub bagürgu wamaka ene gyaur kla yabünko, a God koke nülinóp.

⁸ E gyagüpi tótókdakla igó, yabü ubi ne elklazako samuan ngarkwatódó, yabü blaman asiko! E gyagüpi tótókdakla igó, e mórrel kolpamóm kuri bairre samuan ngarkwatódó! A ene amkoman kokea! E kingzan tórrmen tómbapóndakla, enana ki, yabü umulbain pam nidipakla, kingzan tórrmen koke tólbaeldakla! Kürü ubi igósüma, e amkoman kingzan ki ngyaben kwarila, igósüm ki ta kingzan iade ki ngyaben kwarila yenkü! ⁹ Zitülkus módóga, ka inzan gyagüpi tótókdóla: God kibü, ki apostol nidipakla, kuri sirrbüne tai dómdóm pokodó blaman pamkolpamab obzek kwata, wamaka pam бүдүлүмүкү akrranóm kaindako

pam akrrian bwóbdü,* da kubó kolpama ibü ola ngabkan kwarile бүдүлүм нóма kaindako. Zitülkus módóga, blaman pamkolpama kibü ngabkandako, [anerru] akó ini түпдү pamkolpam, ia kubó laróga tólbale kibüka. ¹⁰ Abün pamkolpama igó gyagüpi tótókdako wagó, ki gonggoakla zitülkus ki Kerrisonkü zagetódkla! A e ma gyagüpi tótókdakla igó, e [wirri gyagüpitótókpükümakla] zitülkus e Kerrison amkoman angundakla! Abün pamkolpama igó gyagüpi tótókdako wagó, kibü arüng babula, a e ma gyagüpi tótókdakla, e arüngakla samuan ngarkwatódó! E gyagüpi tótókdakla igó, ene morroala, pamkolpama yabü nóma agürdako, a ene taia, i kibü koke nóma agürdako! ¹¹ Ngaendógab kókó errkya ini tonarrdó, ki wata alomakla akó nae anónómakla, ki praka mórrkenyórr bameldakla, kibü kle-kle akrrian-dako, akó kibü müót babulanako. ¹² Ki wirri arüngi zagetódkla kibiób tange. Kibü nóma bamórrdako, ki ma Godón amtindakla ibü bles bainüm. Kibü wirri müp nóma alióndako, ki darrem koke akondakla. ¹³ Kibübóka obae bóktan nóma alióndako panzedó, ki ma ibüka morroal poko bóktandakla. Pamkolpama kibü inzan bangóndako, wamaka ki biza-akla, ó ki tómanpükümakla, suspendógab ne kla bomas-dako akó baguldako. Ngaen ene inzan yarilürr,

* **4:9** pam akrrian bwób, Mórrke-mórrke módóga: arena. Ini bwóbdü Rrom pamkolpama abün-abün barngin tulmil barngin kwarilürr akó abün pamkolpama ngabkanóm togoblórr. Darrü barngin tulmil módóga, tümün müótüdü kolpama [laeonpükü] ki gazirr kwarilürr akó ngibürr nurr larpükü, da i ki nurrbar-inürr.

akó errkya ene wata inzana.

*Polón Ubi Igósüma, Korrint Pamkolpama Oya
Tonarr Mamoan Kwarile*

¹⁴ Ka ini elklaza igósüm koke wibalómdóla yabü büódan ngibtanóm, a ene igósüm yabü dümdüm akyanüm, zitülkus e kürü moboküpdü olmalzanakla. ¹⁵ Enana aprrapórr yabü 10,000 ngabkan pam asiko, Yesun amkoman nidi angundako, yabü ab wata darrpana. Zitülkus módóga, ka Kerriso Yesuka dabyórrünzanla, ka yabü abóm kuri bairrü Godón [Morroal Bóktandóma]. ¹⁶ We ngarkwatódó, ka yabü arüngi byaldóla kürükagabi tikó apadóm. ¹⁷ Aebókamde, ka Timotin yabüka zirrapóndóla, kürü moboküpdü olomzan nótoke, kürü nóto tangamtinda amkoman moboküpi, Lodka dabyórrün. Wa sab yabü akó umul-umulan ngibtine, ka ia ngyabendóla Kerriso Yesuka dabyórrünzanla, kazan umul baindóla blaman bwób-bwób sosdó.

¹⁸ E ngibürra ikub bagürdakla igó, e wirri kolpamakla, gyagüpi tótókde ka yabüka kokean tamo. ¹⁹ A kari pokoa ka ma sab yabüka tamo, Lodón ne ubi nóma yarile, akó ka sab umul baino ia ini ikub bagür kolpama wata ikikdako, ta ia ene amkomana, Godón arüng ia asine ibüka. ²⁰ Zitülkus módóga, God pamkolpam nóma balngomólda Kingzan, ibü ene bóktana koke amtyanda igó, i Godón pamkolpamako. A Godón arüng ibükama, ne klama amtyanda igó, i Godón pamkolpamako. ²¹ Yabü ia tai laró ubia? Ia ka yabüka bidampükü tamo yabü dümdüm

bütanóm? Ó ta ia ka yabüka tamo [moboküpdü ubidü] akó mómók tonarrpükü?

5

Kol Gómól Asi Yarilürr Korrint Pamkolpamab Sosdó

¹ Amkoman, kolpama pupaindako wagó, kol gómól asine yabü aodó: darrü pama tóba aban kolpükü utóda. Enana Godónbóka umul-kók pamkolpama inzan kolae tonarr koke tómbapóndako. ² Akó e ikub bagürdakla igó, e arünpükümakla samuan ngarkwatódó, enana ene kolae tonarr asine! E ia gyaur koke iadeakla ini paman kolae tonarrdó? E ia ene pam koke iade piküp inarre yabiób kwóbbazen pokodó tótókóm? ³⁻⁴ E ki elenarre, zitülkus, enana ka babulóla yenkü büban kwata, kürü samu asine yenkü. Akó ka mibü [Lod] Yesun ngidü oya kuri zaz yórrü, ini tonarr nótó tónggapónórr, wamaka ka yenkü asinla. E nóma kwób bazeno, akó kürü samu asi yarile yenkü akó mibü Lod Yesun arüng asi yarile ola. ⁵ Ini pam amanikamke yabü kwóbbazen pokodógab. Inzande, e ene pam [satanian] tangdó ingrirre, igósüm wa sab azid aenge büban kwata akó wa sab kolae tonarr iade elóke, da zid baine Lodón Ngürrdü.

Korrint Pamkolpama Pam Yusle Kolae Tonarr Nidi Tólbael Kwarile

⁶ Yabü ikub bagür morroal kla kokea. E ia umul-kókakla igó, aüd ista kubó zaget apóne ene dudu plaadó, tai kókó dudu plaoa por

baine? Inzana, ini darrpan paman kolae tonarranme, abün pamkolpama sab aprrapórr kolae tonarr tómbapórrre. ⁷ We ngarkwatódó, e ngaep ist amórrre, igósüm e küsil plaoazan kwarilo ist-koke, zitülkus e amkoman Godón [kolkal] pamkolpamakla. Zitülkus módóga, Ker-riso nurrótókórr mibü [aurdü amanóm]. Wa ene [sip] kupozana, Zu pamkolpama ne kla amkaldako [Büdül Kórzyón Tóre] ngürrdü. ⁸ We ngarkwatódó, mi gyagüpi ki ódód kwarila igó, mi Godón pamkolpamakla. Büdül Kórzyón Tóre ngürrdü, Zu pamkolpama blaman ngaep ist amandako. Ene inzana, mi koke ki ngyaben kwarila ngaep tulmil tómbapónde. Mi wata kolaean akó kle-kle tonarr piküp nirre. [Ist-koke Brred Tórem] ⁷ ngürrüm, Zu pamkolpama ist-koke brred alodako. Ene inzana, mi kolae tulmilpükü koke ki ngyaben kwarila, a mi amkoman moboküpi ki ngyaben akó amkoman bóktan ki büdrrat kwarila.

⁹ Kürü darrü wialómórrón peba mórragdó yabüka, ka inzan wialómórró kagó, “E inkü gómdamal bangun-gu, ngibürr kolpampükü nidi utódako, ibü kol ó morwal koke nidipko.” ¹⁰ Ka tüpan pamkolpamabkwata koke wialómórró, ini kla nidi tómbapóndako ó ubia nibiób azebda abün elklazam ó gazirr-gazirr gómól pam nidipko ó obae god nidi bütókdako. Gaodó kokea ibü kórzyónüm; ibü kórzyónüm e ki nurrbarina akó ini tüp ki amgütane. ¹¹ Ka müsirrnga ainüm kaindóla, ka nibióbkwata wialómórró. Igósa, e ngibürr kolpampükü gómdamal bangun-gu, tibiób inzan nidi ngibliandako zonaretal Yesun

ngidü, a ma ngibürr kolpampükü nidi utódako, tibiób kol ó morwal koke nidipako, ó ubia nibiób azebda abün elklazam ó obae god nidi bütókdako ó ngibürr kolpamabkwata obae bóktan nidi alióndako panzedó ó ngyepam gorrorr nidipko ó gazirr-gazirr gómól pam nidipako. Inzan kolpampükü gómdamal bangun-gu akó e inkü koke alongalo kwarilo.

¹²⁻¹³ Ka yabüka koke wialómórró, tüpan pamkolpampükü gómdamal bangun-gum, zitülkus kürü dümdüm babula sosdó koke nidipko ibü zaz bainüm. God sab ibü wató zaz nirre. E ia yabü sos kugupidü nidipko, ibü koke iade zaz baindakla? Godón Wialómórrón Bóktana enezan bóktanda wagó, “E kolaean pam ki piküp inane yabü kwóbbazen pokodó tótókóm.”

6

Mi Mibiób Darrpan-darrpana Kotóm Koke Ki Bain Kwarila

¹ Darrü oloman ongyal asi nóma yarile darrü olompükü yabü aodó akó wa oya nóma idüde kotóm amkoman bangun-koke zazab obzek kwata, wa büód ki yarile! A wa Godón pamkolpamdó ki wame ibü bamtinüm oya ongyal bóktan arrkrrum. ² E ia umul-kókakla igó, Godón pamkolpama sab elnga ini tüpan pamkolpam idi zaz nirre? Akó zitülkus e sab ini tüpan pamkolpam zaz nirre, e ia gaodó kokeakla kari ongyal zaz bainüm? ³ E ia umul-kókakla igó, mi sab anerru zaz nirre?

Da módóga, e ia gaodó kokeakla darrpan-darrpan ngürrab ongyal zaz bainüm? ⁴ We ngarkwatódó, yabü darrpan-darrpan ngürran ongyal asi nóma kwarile, ene ongyal bóktan sos kolpamdó simarruane zaz bainüm. E nibiób gyagüpi bomandakla igó, ibü ngi babulako, i ta gaodómako yabü ongyal zaz bainüm. ⁵ Ka ini poko wialóma yabü büódan ngibtanom. Da ia darrü [wirri gyagüpitótókpükü] pam babula yabü aodó, gaodó nótóke amkoman bangun pamab ongyal zaz bainüm? ⁶ A darrü zonareta ma darrü zonaret kotóm ódódoda, inzan zazab obzek kwata, amkoman bangun-koke nidipko! Ene wa morroal kokea!

⁷ E yabiób darrpan-darrpan kotóm nóma amarrudakla, e wata kuri bainga Godón ilküpdü, zitülkus yabü tulmil inzan kokeako Godón pamkolpamab tulmilzan. Ia ngibürr zonaretala yabüka dümdüm-koke tonarr alngóndako? I ki tómbapónónóm, ibü kotóm amarrugu! Ia ngibürr zonaretala yabü ilklió bülióndako darrü kla apadóm yabükagab? I ki yazebnóm, ibü kotóm amarrugu! ⁸ A e ma yaib dümdüm-koke tonarr alngóndakla ngibürr pamkolpamdó akó e ibü ilklió bülióndakla darrü kla apadóm ibükagab. Akó ene kolpam yabü zonaretalko!

⁹⁻¹⁰ E ia umul-kókakla igó, dümdüm-koke tonarr pamkolpama sab ene bwóbdü koke barrbüne God ne balngomólda Kingzan? E ngibürr kolpam ok bain-gu yabü ilklió büliónüm ini bóktane wagó, dümdüm-koke tonarr pamkolpama sab ene bwóbdü barrbüne! Inzan pamkolpama sab ene bwóbdü koke barrbüne

God ne balngomólda Kingzan: Ngibürr pamkol-pampükü nidi utódako ibü kol ó morwal koke nidipko, ó obae god nidi bütókdako, pam gómól akó kol gómól kolpam, pam ngibürr pam nidi ok baidako tibióbka büódan sarrgi tórrmen tólbaelóm, kamad pampükü nidi utódako, kamad kolpükü nidi utódako, gómól pam, ubia ne kolpam azebda abün elklazam, ngyepam gorrgorr nidipko, obae bóktan ne kolpama alióndako ngibürrabkwata panzedó, ó gazirr-gazirr gómól pam. ¹¹ E ngibürr ngaen inzan pamkolpam kwarilnürrü. A God ma yabü kolae tonarr bagulürr. Wa yabü [kolkal ninóp akó tibi-tibi amanórr] tóbankü. Akó wa yabü [dümdüm tonarr] pamkolpamóm ninóp. Mibü God ene blaman kla tómbapónórr Lod Yesu Kerrisokama akó tóba Samudüma.

Mi Godón Ngí Wirri Kwitüm Ki Emngyelórrre Mibiób Bübi

¹² E ngibürra inzan bóktandakla igó, “Ene wa taia kürü blaman kla tómbapónóm.” Da ka igó bóktandóla kagó, amkoman, a ngibürr kla morroal kokeako kürü tómbapónóm. Ene wa taia kürü blaman kla tómbapónóm, a ka darrü kla koke ok ino kólba alngomólóm arüngi. ¹³ E ngibürra inzan bóktandakla igó, “Alo bikómane akó bikóm aloane.”* Da ka igó bóktandóla

* **6:13** Ngibürr Yesun amkoman angun kolpama Korrintüm ini poko apprapórr bóktónóp, zitülkus i gyagüpi tótók kwarilürr igó, “Marü büban ubi alom nómada, da ma elo-o. Inzana marü büban ubi sarrgi tonarr tónggapón nómada, da wa taia ene kla tónggapónóm popa kol ó pampükü.”

kagó, amkoman, da God sab ibü nizan kolae nine. Da God mibü büb koke ok baina kolae sarrgi tonarr tómhapónóm. A mibü büb asine Lodónkü zagetóm. Akó Lod módóga, mibü büb balngomólóm. ¹⁴ God Lodón бүдүлдүgab irsümülürr akó wa sab mibü ta siršine tóba arüngdүgab. ¹⁵ E ia umul-kókakla igó, yabü büb Kerrison бүбан il tizako? Ka ia Kerrison бүбан il tiz ipudo akó pam apyón kolan бүбдү dayóno? Kokean! ¹⁶ E ia umul-kókakla igó, nadü pama dabyónda pam apyón kolpүkü, ibü бүба darrpan baimamli? Ene amkomana, zitүlkus Godón Wialómórrón Bóktana inzan bóktanda wagó, “Nizana ama darrpan бүбүм baini.” ¹⁷ Da nadü oloma Lodka dabyónda, ibü samua darrpan baimamli.

¹⁸ E kolae sarrgi tonarr gum angón kwar-ilünke. Blaman ngibүrr ne kolae tonarr, oloma ne kla tólbaelda, ene oya бүбан kalkumadako, a nadü oloma kolae sarrgi tonarr alngónda, wa tóba бүбдү kolae tonarr alngónda. ¹⁹ E ia umul-kókakla igó, yabü ne бүбako ene Godón Samuan [gyabi müótako], yabü büb kugupidü nótóke, God yabü noan nókyenóp? E Godónakla, e yabian kokeakla. ²⁰ Zitүlkus módóga, God yabü wirri darrem klame† bumiógүrr. We ngarkwatódó, e Godón ngi wirri kwitүm ki emngyelnórre yabiób бүbi.

7

6:16 Bwób Zitүl 2:24 † **6:20** Ene wirri darrem kla módóga: Wa tóba darrpanan siman olom ekyanórr krrosdó nurrótókóm.

Ikik Bókrran Bóktan Kol Bumióg Tonar-rankwata

Wa Taia Yesun Amkoman Angun Pamdó, Kol Amiógüm akó Wankü Utüm

¹ Kürü ubia yabü bamtin bóktan poko akonóm, e ne kla wiselómarre kürüka. E wiselómarre igó, “Ene morroalana igó, darrü pama kolpükü koke umtule, be?” ² Ó, ene morroala, a zitülkus abün pamkolpama inkü utódako, ibü kol ó morwal koke nidipko, ene morroal igósa, darrpan-darrpan paman tóbanan kol asi ki warilün akó darrpan-darrpan kolan tóbanan müór asi ki yarilün. ³ Müóra koke ki bangó tóba kolpükü utüm, akó kola dadanzan koke ki bangó tóba müörpükü utüm. ⁴ Zitülkus módóga, kolan dümdüm babula tóba müórdü bóktanóm wagó, “Kürü kólbakama ka laró tónggapono kólba bübi,” a ene dümdüm tóba müóran tóbakama. Ene dadan ngarkwatódó, müóran dümdüm babula ene poko bóktanóm tóba búbankwata, a ene dümdüm tóba kolan tóbakama. ⁵ Marü kol ó müór asi nómade, bangón-gu wankü utüm, wata e nizana ubi nóma baini koke utüm kari ngarkwatóm, ugósüma e tóre namüli. Da ene kakóm, e yabiób búb akó darrpan pokodó ugón nüdüdi, yabü satania kolae tonarr tómbapónóm alngomól-gum, zitülkus nabea yabiób búbán ubi alngomólóm. ⁶ Ka ini poko yabü tangbamtinüm wialómdóla. Wa arüng bóktan kokea. ⁷ Kürü ubi igósüma, blaman pam kazan kwarile, kol-koke. A darrpan-darrpan pamab tibióban

[gyaur kla] asine Godkagab; darrpan paman go ini gyaur klama, darrüpan go ene gyaur klama.*

Ikik Bókrran Bóktan Ibükwata, Kol-koke Pam akó Kóble

⁸ Ka kol-koke pam, pam-koke kol, akó kóbledó igó bóktandóla wagó, ene morroala yabü metat inzan ngyabenóm kasanla, kol-koke. ⁹ A e ne gaodó koke nómadakla yabiób büban ubi balngomólóm, e kol ó pam ki bumiógñórre. Zitülkus módóga, e o azitüm nabe nóma kaindakla, ene morroala kol ó pam bumiógüm.

Ikik Bókrran Bóktan Ibükwata, Kol Bumiógürrün Pam akó Pam Bumiógürrün Kol Nidipako

¹⁰ Kol bumiógürrün pam akó pam bumiógürrün kol nidipako, ka yabü ini arüng bóktan akyandóla wagó, darrü kola tóba müór koke ki amgat. Ini arüng bóktan kürükagab kokea, a Lodkagab. ¹¹ A wa ne nóma amgüte, wa metat inzan ki ngyaben warile, müór-koke. Oya ubi akó amiógüm nómade, wa alkomóle tóba müórdü saul bainüm. Akó müóra tóba kol koke ki zamanik.

Ikik Bókrran Bóktan Ibükwata, Amkoman Bangun-koke Kol ó Morwal Nibióbko

* **7:7** gyaur kla: Darrü gyaur kla aprrapórr módóga, morwal kol bumióg. Akó darrü ma módóga, morwal kol bumióg-koke ngyaben kolae tonarr tómbapón-koke. **7:10** Metyu 5:32; 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18

12 Ka ne poko bóktanóm kaindóla kürükagabia, a Lodkagabi koke.† E barre, ka yabüka igó poko bóktandóla wagó, darrü zonaretan kol asi nóma warile, amkoman bangun-koke nótóko, akó wa ubi baindo wankü ngyabenóm, da wa oya koke zumanike. 13 Akó darrü kolan müór asi nóma yarile, amkoman bangun-koke nótóke, akó wa ubi bainda wankü ngyabenóm, da wa oya koke amanike. 14 Zitülkus módóga, amkoman bangun-koke nadü müóra, oya God tóbankü kuri ipüde‡ oya kolanme. Akó amkoman bangun-koke nadü kolo, oya God tóbankü kuri upude oya amkoman bangun müóranme. Koke ne nóma, God ibü olmal koke ki yazebe, a errkya God ta ibü azebda. 15 A ene amkoman bangun-koke müór ó kolan ne ubi nómada amgatóm, wa ki amgat. Ene pokoa ne nóma tómbapóne, ene amkoman bangun müóra tóba koldó myamem arróbórrón koke yarile, ó ene amkoman bangun kola tóba müórdü myamem arróbórrón koke warile. A gaodó ne nómada, bürrgrratgu, zitülkus God mibü paudüdü ngyabenóm wató ngibtaunóp. 16 Kol, marü müóra aprrapórr zid baine marüme. Ene dadan ngarkwatódó, müór, marü kola aprrapórr zid baine marüme.

† 7:12 Lodkagabi koke: Yesu wata Zu pamkolpam umul bain yarilürr, igósidi wa ini pokoankwata koke bóktanórr. ‡ 7:14 God tóbankü kuri ipüde: Ini bóktanan küp inzan kokea igó, ene amkoman bangun-koke müór kuri zid ine. A küp módóga, wa taia tóba kolpükü ngyabenóm akó i nizana amkoman bangun pamkolpamdómamli.

Blaman Darrpan-darrpana Wata Inzan Kwar-ilo, God Mibü Ne Ngarkwatódó Sirrbünürr

¹⁷ Enana ka ini kla wialóma, blaman darrpan-darrpana wata inzan ki ngyaben kwarilün, Lod yabü ne ngarkwatódó sirrbünürr akó e iazan ngyaben kwarilnürü, God yabü nóma ngibaunürr tóba pamkolpamóm bainüm. Ini we dadan arüng bóktana, ka ne kla arrbündóla blaman sos kugupidü. ¹⁸ Ia darrü paman lgyabi sopae ugón singgapirrün] yarilürr, God oya nóma ngisaunürr? Oya sopae singgapirrün timam koke ki amanik. Ia darrü paman gyabi sopae ugón singgapin-koke yarilürr, God oya nóma ngisaunürr? Oya gyabi sopae koke ki singgapin. ¹⁹ Paman gyabi sopae singgapin wirri kla kokea, akó gyabi sopae singgapin-koke enta wirri kla kokea. Godón gida bóktan pokoš mamóanóm amkoman wirri klama. ²⁰ Blaman darrpan-darrpana wata inzan ki ngyaben kwarilün, e iazan ngyaben kwarilnürü God yabü nóma ngibaunürr. ²¹ Ma ia [leba zaget] olom namülnürü, God marü nóma ngimaunürr? Ma yakolaegu. A marü ne darrü kwat asi nóma yarile popa olomóm bainüm, ene morroala e ene kwat mamóanlo. ²² Yakolaegu, zitülkus leba zaget olom nótó yarilürr, Lod oya nóma ngisaunürr, wa ma Lodón popa pama. Ene dadan ngarkwatódó, wa popa pam nótó yarilürr

§ 7:19 Godón gida bóktan poko: Paman gyabi sopae singgapin darrü Godón gida bóktan poko ta yarilürr, God Zu pamkolpam ne kla nókyenóp. A ini atang pokoa igó klambóka apónda, God ibü ne gida bóktan poko nulinóp, Yesun amkoman angun pamkolpam.

God oya nóma ngisaunürr Lodka dabyónüm, wa Kerrison leba zaget oloma. ²³ God yabü wirri darrem klame bumiógürr, igósidi e pamab leba zaget kolpamómzan koke ki bainane, ibü bóktan arrkrrudügabi. ²⁴ Zonaretal, blaman darrpan-darrpana wata inzan ki ngyaben kwarilün Godkü, e iazan ngyaben kwarilnürrü, God yabü nóma ngibaunürr.

Ikik Bókran Bóktan Morwal akó Kol Bumiógankwata

²⁵ E wialómarre ibükwata, pam ó kolpükü koke nidi kuri bazurrurr. Kürü arüng bóktan Lodkagabi babula ibükwata. A ka kólba gyagüpitótók pupaindóla. Ka ini pokozan wialómdóla, e gaodómakla kürü amkoman angunüm Lodón gyaaur tonarranme kürüka. ²⁶ Zitülkus errkya wirri müpa tólbaeldako Yesun amkoman angun pamkolpamdó, ka igó gyagüpi tótókdóla, ene morroala e wata inzan kwarilo, ezanakla errkya, morwal ó kol-koke. ²⁷ Ia ma kol amiógürrünla? Ma darrü kwat ta amkün-gu moba kol amaniküm. Ia ma kol amióg-kokela? Ma kol ta amkün-gu. ²⁸ A ma ne kol nóma zumigo, ma kolae tonarr koke tónggapono. Akó darrü kola, pampükü koke nótó umtule, wa ne müór nóma amige, wa kolae tonarr koke tónggapóne. A kol ó pam nidi bumiógdako, i sab abün müpdü kwarile ini ngyabendó, akó kürü ubia e ini müpdü koke kwarilo.

²⁹ Zonaretal, kürü bóktanán küp módóga, ini tonarra kuri tugupurr tübine. Da e errkyadógab gyakolae koke kwarilo ini ngyabenankwata.

Kolpükü nidipko, i inzan ki ngyaben kwarilün wamaka ibü kol babulako. ³⁰ Nidi yóndako, i inzan kwarile wamaka i koke yóndako. Bagürwómpükü nidipko, i inzan kwarile wamaka i bagürwómpükü kokeako. Elklaza nidi bumiógdako, i inzan kwarile, wamaka ene elklaza ibü kokeko. ³¹ Da módóga, ini tüpdü ngyaben nidi ódóddako, i inzan kwarile, wamaka i zirrgüp koke artümüldako ene ngyabendó. Zitülkus módóga, mi ini ne tüpdü ngyabendakla, wa blakón pokodó tótókdase tóba blaman elklazapükü.

³² Kürü ubia e gyakolae koke kwarilo. Kol koke nótó kuri zumige, wa zirrgüp artümülda Lodón zagetódó. Wa gyagüpi ódódoda, wa ne kla tómhapóne Lodón bagürwóman ngitanóm. ³³ A kol nótó zumiógürr, wa zirrgüp artümülda ini ngyaben elklazadó. Wa gyagüpi ódódoda, wa ne kla tómhapóne tóba kol bagürwóman ngitanóm. ³⁴ Da oya ninis gyagüpitótókamli. Müór koke nótó kuri amige ó pampükü koke nótó kuri umtule, wa zirrgüp artümüldo Lodón zagetódó. Oya ubia tóba dudu arról Lodón akyanóm. A müór nótó amiógürr, wa zirrgüp artümüldo ini ngyaben elklazadó. Wa gyagüpi ódódodo, wa ne kla tómhapóne tóba müór bagürwóman ngitanóm. ³⁵ Ka yabiób morroalóm wialómdóla, yabü arrkrrum; ka yabü arüng bóktan koke akyandóla. Kürü ubia, e dümdüm elklaza tómhapónane, Yesun amkoman angun pamkol-pama ne kla ki tómhapón korale akó e yabiób dudu gyagüpitótók Lodón zagetódó irrbürre.

³⁶ Aprrapórr darrü pama gyagüpitótók apadóda tóba arrearrón ngul olom koke amiógüm, enana ene ngul oloma gyagüpitótók warilürr igó, “Sab wa kürü kümige.” Da solkwat ene pama gyagüpi tótókda wagó, wa tóba arrearrón ngul olom morroal koke angónnda, zitülkus wa oya koke amiógda. Akó wa aprrapórr o azitüm nabe kaina. Akó wa aprrapórr tóba küp bamkónnda wagó, i ki bumigam. Wa ki tónggapó wa ubizane.* Wa kolae tonarr koke tónggapónnda. I ki bumigam. ³⁷ A aprrapórr ene pama karrkukus gyagüpitótók esene ene ngul olom koke amiógüm. Akó darrü klama aprrapórr oya koke zirratakda ene ngul olom amiógüm, a wa gaodó yarile tóba ubi mamóanóm. Akó wa tóba gyagüpitótók kuri esene oya koke amiógüm, wa ta dümdüm kla tónggapóne. ³⁸ Da módóga, tóba arrearrón ngul olom nótó amiógda, wa dümdüm kla tónggapónnda. Da koke nótó amiógda, wa ma tai amkoman morroal kla tónggapónnda.

Ikik Bókran Bóktan Kóbleabkwata

³⁹ Müörpükü kol wa müördü arróbórróno, oya müór arrólzane. A oya müóra ne nóma nurrótóke, oya popada darrü pam

* **7:36** Ini atang poko Grrik bóktane, oya darrü küp módóga: Aprrapórr darrü pama gyagüpi tótókda wagó, wa tóba ngul olom morroal koke angónnda, zitülkus wa oya koke ok ainda müór amiógüm. Akó ene ngul oloma aprrapórr tóba müór amióg pail arrgratódó. Akó ene pama aprrapórr tóba küp bamkónnda wagó, oya ngul oloma müór ki amióg. Wa ki tónggapó wa ubizane.

amiógüm tóba ubidügab. A wa inzan pam amige, Lodka nótó dabyórrüna. ⁴⁰ Da kürü gyagüpitótókdógab, wa sab wirri bagürwómpükü nyaben warile, wa ne müór koke nóma amige. Akó ka gyagüpi tótókdóla kagó, Godón Samu ta kürüka asine akó kürü wató tangkamtine ini bóktan wialómóm.

8

Obae Godódó Urdü Amselórrón Ne Alóng Kla

¹ E wialómarre inikwata, obae godódó urdü amselórrón ne alóng kla alióndako. Ene amkomana, e ne poko bóktandakla igó, mibü blamanab umul asine. Pamkolpama elklazabóka nóma umulako, i gyagüpi tótókdako igó, i morroalako ngibürr pamkolpamdógabi. A pamkolpamab [moboküpdü ubi] ngibürr pamkolpamdó nómade, ibü amkoman banguna dódórr baina.

² Darrü oloma nóma gyagüpi tótókda wagó, wa wirri umula, wa ma küsilana umul apadóm, wa umulürrünzan ki yarile. ³ A darrü oloman moboküpdü ubi Godka nómade, God oyabóka umula.

⁴ We ngarkwatódó, inikwata, obae godódó urdü amselórrón ne alóng kla alióndako, ka bóktandóla kagó: mi umulakla igó, obae god babulako akó God wata darrpana. ⁵ Enana ngibürr godbóka ngibliarrón asiko ia kwitüdü ó tüpdü - (anda, abün “god” akó abün “lod” asiko) - ⁶ mibü wata darrpan Goda. Wa Aba, blaman elklaza noakagab togobórr akó mi noankü nyabendakla. Akó wata darrpan Lod asine,

Yesu Kerriso, blaman elklaza noakama tólbaelóp akó mi noanme arrólacla.

⁷ A ngibürr amkoman bangun pamkolpam umul kokeako igó, obae god babulako. I wata obae god gyagüpi bomandako, i ngaenzan kain kwarilürr. Da i inzan alóng kla nóma alóngdako, i gyagüpi tótókdako igó, ene alóng kla obae godódó urdü yamselóp. Akó zitülkus ibü gyagüpitótókan arüng tai babula umulüm, ia morroala ó kolaea, ibü gyagüpitótók tómanpükümake. ⁸ A alóng klama mibü Godón minggüpanan koke amarruda. Mi ne koke nóma elóngórre, mi darrü kla koke arerre. Akó mi ne nóma elóngórre, ini klama mibü koke tangtamtirre.

⁹ A e gyagüpi nóma tótókdakla igó, ene wa dümdüma obae godódó urdü amselórrón alóng kla alóngóm, e umul-umul kwarilo, ene klama ibü kolae kwat koke nómtyerre, nibiób gyagüpitótókan arüng babulako. ¹⁰ Aprrapórr ma umulóla obae god babulako, da obae godan [ótók] müótüdü wamo ola alóng kla alóngóm. Akó aprrapórr darrü oloma, noan gyagüpitótókan arüng babula, wa marü asenda alóng kla alóngde. Oya ia arüng koke ekyene alóng kla alóngóm, obae godódó urdü amselórrón alóng kla? ¹¹ Da ini zonaret, noan gyagüpitótókan arüng babula, wa kolae baine marü umulanme. A Kerriso oyankü ta nurrótókorrr. ¹² Da ma inzan kwata kolae tonarr nóma tónggapóndóla moba zonaretaldó akó i darrü kla tónggapóndako, i ne klambóka gyagüpi tótókdako wagó, ene kolaea, ma Ker-

risoka kolae tonarr tónggapóndóla. ¹³ Da módóga, ka ne darrü kla nóma elóngo akó olgabi kürü zonareta sab darrü kla tónggapóne, enana wa gyagüpi tótókda ene kolaea ene kla tónggapónóm, ka sab alóng kla kokean elóngo, kólba zonaret kolae tonarrdó ódódgum.

9

[Apostolab] Dümdüm

¹ Ka ia popa kokela? Amkoman, ka popadóla, zitülkus ka pamab gidadó arróbórrón kokela. Ka ia apostol kokela? Ia ka mibü Lod Yesun koke eserró? E umulakla wagó, ka Lod Yesun kuri eserró.* Akó e Yesun amkoman angun pamkolpamóm bainarre kürü zagetódógab, ka ne zaget tónggapórró Lodónkü. ² Enana ka apostol kokela ngibürrab ilküpdü, amkoman e yaib umulakla igó, ka we klamla! Zitülkus módóga, e Yesuka dabyórrünakla akó ini klama amtyanda wagó, ka apostolóla.

³ Kolpama kürü nóma zaz aindako,† ka kólba bódlangóm kaíndóla ini bóktane. ⁴ Igó, ia kibü ene dümdüm babula alo akó anón klamóm kibü zagetan darremóm? Amkoman, kibü dümdüm asine! ⁵ Ngibürr apostol akó Lodón zoretal akó Pita‡ ibü dümdüma tibiób kol inkü tótókóm. Ki ne kol bumiógürrün nóma ki kwarila, kibü

* **9:1** Pol Lod Yesun esenórr wa Zerrusalem wirri basirrdügab nóma wamlórr Damaskus wirri basirrdü. (Apostolab Tórrmen 9:3-5) † **9:3** Ngibürr kolpama bóktónóp igó, Pol apostol koke yarilürr, zitülkus wa darrü kla koke ipadórr ibükagab. ‡ **9:5** Pita Grrik ngia, oya Ibrru ngi módóga: Sipas.

ene dümdüm ia babula kibiób amkoman bangun kol kinkü tótókóm? Amkoman, kibü dümdüm asine! ⁶ O ia wata kótó akó Barrnabas mani zaget tómbapón ki namüli kibiób ngyabenóm? ⁷ Gazirr pama nóma zagetóda tóba kantrri adlangóm, wa ia tóba mani ki amarru yarile tóba gazirr elklaza bumiógüm? Koke! Pama [grreip] zid nóma aritóda, wa ia koke elo-e tóba grreipdügab? Amkoman, wa sab elo-e! Pama [sip] ó [gout] nóma ngabkanda, wa ia ibü ngóm mor sab koke enóne? Amkoman, wa sab enóne!

⁸ Ka ia ini poko wata pamakanan gyagüpitótókdógab bóktandóla? Koke! Gida-a ia dadan klambóka koke apónda? Amkoman, gida-a inzan bóktanda! ⁹ Zitülkus módóga, Mosesón gidadó igó wialómórróna wagó, “Sye koke ki amel koralón [kauan] tae piküp bainüm alogum, wazan oya zaget tónggapónda, agóltagólde küp ausüm [witüdügab].”[§] Ia God kauabkwata gyakolaeda? Koke. ¹⁰ Ia amkomana, wa ini poko kibünkü bóktanórr, oya zaget pam nidipakla? Amkoman, ini poko kibünkü wialómórr, zitülkus nótó kesu angónda akó küp nótó ausda, i nizana ene zaget ki tónggapóni, [gedlóngóm baindi] i sab abülan poko ipüdi. ¹¹ Zitülkus samuan morroal küp kidi baritóp yabü aodó, da wa taia ki ne büban elklaza yabükagab nóma yazebrre. ¹² Zitülkus

§ 9:9 Ma Duterronomi 25:4 ngakanke. Kauan dümdüm asi yarilürr alo apadóm tóba zagetódógab. Dadanzan apostolab dümdüm asi yarilürr ibü ngyaben elklaza azebóm we pamkol-pamdógab, i nibióbka amgoldako akó umul baindako.

ngibürr Godón zaget pamab dümdüm asine yabükagab ngyaben elklaza azebóm, amkoman, kibü dümdüm wirria ibü dümdümdügab.

A ki ma ini dümdüm koke mamunóp. Da ki azid aengóp, a ki elklazam koke batop, igósüm ki Kerrisonkwata Morroal Bóktanan kwat anómóm koke kwarilürr. ¹³ Amkoman, e umulakla igó, [Godón Gyabi Müötüdü] nidi zagetódako, i darrü poko apadódako ene alo klamdógab, pamkolpama ne kla amarrudako Godón Gyabi Müötüdü Godón aliönüm. [Altadó] nidi zagetódako, i kari murr poko azebdko ene [urdü amsel lardógabi], pamkolpama ne kla amarrudako altadó Godón aliönüm. ¹⁴ Ene dadan ngarkwatódó, Lod arüngi bóktanórr wagó, Morroal Bóktan nidi adrratódako, i gaodó ki kwarilün ngyaben elklaza azebóm ibükagab, ibü bóktan nidi arrkrrudako.

¹⁵ A ka küób darrü inzan dümdüm kokean mamórró. Akó ka ini poko igósüm koke wialómdóla igó, e sab kürüka inzan elklaza tólbael kwarilo. Ka ne ngyaben elklaza nóma ki yazeba darrü olomdógab, ka kólba dümdüm ki imrüka ikub bagürüm igó, ka darrü kla koke ipadórró yabükagab. Kürü бүдүлүм morroala ngyaben elklaza azebdkógab. ¹⁶ Kürü dümdüma ikub bagürüm, a igósidi kokea, ka Yesunkwata Morroal Bóktan бүддратдóla. Zitülkus módóga, ene wata Lod tüób kürü nótó kyalórr Morroal Bóktan бүддратóm. Da módóga, ka ne Morroal Bóktan koke nóma бүддратlo, oya ngürsila sab tame kürüka! ¹⁷ Ka ne kólba gyagüpitótókdógab Morroal Bóktan nóma бүддратlo, kürü dümdüm asi yarile darrem kla apadóm. A zitülkus ka ene

kla koke tólbaeldóla kólba gyagüpitótókdógab, ka tólbaeldóla zitülkus Lod kürü kyalórr tólbaelóm, gyagüpi tótókde igó wa, ka sab morroal tólbaelo. ¹⁸ Da kürü darrem laróga? Wata ini kla: Morroal Bóktan бүдrratóde, ka wata popa tólbaeldóla, igósüm ka kólba dümdüm koke mamalo Morroal Bóktan бүдrratóde.

Pol Ngyabelórr Izan, Wa Yesunkwata Morroal Bóktan Nibióbka Бүдrratlórr

¹⁹ Enanla ka popadóla akó darrü paman kokela, ka kólba [leba zaget] pamzan baindóla blaman pamkolpamdó, abün pamkolpam azebóm Kerrisonkü. ²⁰ Zu pamkolpamdó, ka Zu pamzan baindóla, Zu pamkolpam azebóm. Ibüka, Mosesón gida murrdü nidi ngyabendako, ka ibüzan baindóla gida murrdü ngyabende, ibü azebóm gida murrdü nidi ngyabendako, enanla ka küób gida murrdü koke ngyabendóla. ²¹ Ibüka, Mosesón gida kalkuma nidi ngyabendako, ka ibüzan baindóla, gida kalkuma ngyabende, ibü azebóm, gida kalkuma nidi ngyabendako, enana ene inzan kokea igó, ka Godón gida kalkuma ngyabendóla, a ka wa Kerrison gida murrdü ngyabendóla. ²² Ka inkü nómadóla, noan gyagüpitótókan arüng babula,* ka darrü kla koke tónggapóndóla, i nekwata gyagüpi tótókdako wagó, ene kolaeta. Ene igósüm, ibü azebóm, noan gyagüpitótókan arüng babula. Ka Kerrisonkwata Morroal Bóktan nóma adrratdóla blaman ia-ia kolpamdó, ka ibüzan ngyabendóla, igósüm ka aprrapórr

* **9:22** noan gyagüpitótókan arüng babula: Ma atang opor 8:7 ngakanke.

ngibürr zid ninünümo, abün-abün kwate. ²³ Ka ini blaman kla igósidi tómbapóndóla [Morroal Bóktan] ayom, igósüm ka sab ene morroal elklaza yazebo, God ne [alkamül-koke bóktan] tónggapónórr pamkolpamdó, Morroal Bóktan amkoman nidi angundako akó mamoadako.

Mi Wirri Arüngi Buso Kwarilo Darrem Kla Apadóm

²⁴ E ia umul-kókakla igó, buso barngindü blaman buso pama busodako, da wata dar-pana apadóda darrem kla? E wata inzan wirri arüngi busurre, wazan busoda darrem kla apadóm. ²⁵ Blaman pam, ubi nibióbe barnginüm, tibiób büb balngomóldako blaman kwata: I wirrianbóka bütanindako akó i darrü kla koke tónggapóndako, ibü büb ne klama kena kolae yó. I ene kla go igósüm tómbapóndako pórngae-e tónggapórrón singül müóngdur apadóm, sab ne darrem klama kolae baine. A mi go mibiób balngomóldakla, ene darrem kla apadóm, sab ne klama kokean kolae baine. ²⁶ We ngark-watódó, ka inzan pamzan koke busodóla, popa nóto busoda. Ka inzan pamzan koke gazirrdóla, tang popa nóto amanda. ²⁷ Koke, ka kólba büb karrkukus aindóla oya alngomólóm, igósüm ka kólba darrem kla koke areno kürü bóktan amgol kakóm, buso pamzan amanikdako buso barngindügab, zitülkus wa barngin gida koke mamoadórr.

10

Arüng Iikik Bókrran Bóktan Obae Godabkwata

¹ [Zonareta], ka ini poko wialóma, zitülkus kürü ubia yabü akó umul-umulan ngibtanóm laróga tómbapónórr kibü abalbobataldó, i nóma agóltagól kwarilürr [ngüin-koke bwóbdü]. Moses ibü blaman Izipt kantrridügab yusürr. Pülpül pokoa ibü balngomól akó adlang yarilürr, God ne kla ingrinürr. Akó i blamana ogoblórr maluana, mólóg tüpdüma, nae aodó ne nürrgrratórr, wamaka griamli nizan kwata. ² Ene inzan yarilürr, wamaka i blamana [baptaes bainóp] ene pülpül poko-e akó malu nae-e, Mosesón mamóan pamkolpamóm bainüm. ³ I blamana dadan alo kla elop, God ne kla tókyenóp kwitümgab ⁴ akó i dadan nae enónóp, God ne kla nókyenóp, zitülkus i ene ingülküpdügab anón kwarilürr, God ibü ne kla nómtyenóp akó inkü ne klama wamlórr. Da amkoman ene ingülküp Kerriso yarilürr. ⁵ A mi umulakla igó, God ibü barredó bagürwóm-koke yarilürr, zitülkus ibü büb muru arngerrón kwarilürr ngüin-koke bwóbdü.

⁶ Ini elklaza tólbaelóp, mibüka okaka amzazilüm sab laróga tómbapóne ibüka, nibiób wirri ubi kolaean elklaza tólbaelóma, igósüm mi inzan pamkolpamóm koke bairre. ⁷ Obae god [bütókgu], ibü ngibürrazan kain kwarilürr. Godón Wialómórrón Bóktana enezan bóktanda wagó, “Ene pamkolpama bobrranórr alom akó anónóm, akó bórrangórr barnginüm akó zilüm, obae god bütókde.” ⁸ Mi koke ki ut

kwarila inkü, mibü morwal ó kol koke nidipko, ibü ngibürrazan kain kwarilürr - akó olgabi darrpan ngürr kugupidü 23,000 pamkolpama nurrbarinürr. ⁹ Mi Kerrison koke ki apók* kwarila, ibü ngibürrazan kain kwarilürr - akó olgabi ibü gwara tokrralórr. ¹⁰ Akó e murrkurr akrran-gu, ibü ngibürrazan kain kwarilürr - akó olgabi pamkolpam kolae bain anerrua ibü ekrranórr.

¹¹ Ini elklaza tólbaelóp ibüka, mibüka okaka amzazilüm sab laróga tómbapóne ene kolpamdó, dadan elklaza nidi tómbapóndako izan. Akó ini elklaza wialómórrón kwarilürr Godón Wibalómórrón Bóktandó, mibü ikik bókran bóktan aliönüm ini elklaza tómbapón-gum, zitülkus mi we tonarrdó nyabendakla, Lod Yesu Godón zaget kuri elakónórr mibü zid bainüm akó wa kari pokoa alkomólóm. ¹² We ngarkwatódó, ene oloma, gyagüpi nóto tótókda wagó, wa karrkukus zamngólda, wa wata umul-umul yarile igó, wa koke aupe Godk-agabi! ¹³ Yabüka nadü klama tamórr, yabü balngomólóm kainüm kolae tonarr tómbapónóm, ene klama ngibürr pamkolpamdó ta tamórr. Akó God igó oloma, e gaodómakla noa amkoman angunüm. Wa ok ainda darrü klama yabüka sab tame, yabü balngomólóm kainüm kolae

10:8 Bótang Peba 25:1-18 * **10:9** apók, oya küp módóga: Isrrael pamkolpama murrum akó murrkurr bókran kwarilürr, zitülkus i amkoman koke angun kwarilürr wagó, God gaodó yarilürr ibü ngabkanóm. Akó i ta murrum akó murrkurr bókran kwarilürr kókó God ngürsilüm bainürr, da i oya zao-zao tonarr apók kwarilürr. **10:9** Bótang Peba 21:5-6 **10:10** Bótang Peba 16:41-49

tonarr tómbapónóm, a wa yabü gaodó nirre ene klamdó bóka bamgünüm. Darrü klama yabü nóma balngomólóm kaina kolae tonarr tómbapónóm, God kwat alóte yabü mamóanóm, igósüm e gaodó kwarilo bórrangóm kolae tonarr tómbapón-gum.

¹⁴ We ngarkwatódó, kürü moboküp gómdamal, e kórzyón kwarilünke obae god bütókgum. ¹⁵ Ka yabüka bóktandóla wamaka e gyagüpitótókpükü isakla; kürü bóktan e yaib zaz inam. ¹⁶ Mi waenpükü kübüldügab nóma anóndakla Lodón бүдүл gyagüpi amaniküm, mi Godón eso akyandakla. Mi kübüldügab nóma anóndakla, ia igó kokea, wamaka ene anóna mibü darrpan pokodó amarruda Kerrison óepükü? Akó mi ne brred alkamüldakla, mi ene brred nóma alodakla, ia igó kokea, wamaka ene aloa mibü darrpan pokodó amarruda Kerrison bübpükü? ¹⁷ Zitülkus darrpan brred asine, mi darrpan bübakla, enana mi abün nidipakla, zitülkus mi blamana ene darrpan brred alodakla.

¹⁸ Isrrael pamkolpam gyagüpi amónam. I lar nóma imarruóp [alta] kwitüdü amselóm, i akó [prrista] darrü murr poko elóngóp. Ia i inzan kwata koke emtyenóp, ene klama ibü Godkü darrpan pokodó imarrurr, ene alta noane? Anda, ene inzana. ¹⁹ Ka inzan koke bóktanóm kaindóla igó, ene [urdü agasil laran] murr, obae godódó ódódórrón ne klama, wa darrü wirri klama, ó igó, obae god darrü wirri klama. ²⁰ Koke, a

ka igó bóktanóm kaindóla, Godónbóka umul-kók pamkolpama ne urdü agasil lar amarrudako, i ene kla kolae samudü amarrudako akó Godka koke. Akó kürü ubi kokea, e darrpan pokodó koke togobo kolae samupükü. ²¹ E gaodó kokeakla Lodón kübüldügab anónóm akó kolae samuab kübüldügab ta inzan; e gaodó kokeakla Lodón tógaldógab alom akó kolae samuab tógaldógab ta inzan. ²² Ó ia mi darrü kla tónggapónóm kaindakla, gyagüp kolaea Lodón amkalóm? Ia e gyagüpi tótókdakla igó, mibü arüng wirriana oya arüngdügabi?

Mi Popa Elklaza Koke Tómbapórre, Enana Mi Gyagüpi Tótókdakla Wagó, Ene Taia

²³ E ngibürra inzan bóktandakla wagó, “Ene wa taia kürü blaman kla tómbapónóm.” Da ka igó bóktandóla kagó, amkoman, a ngibürr kla morroal kokeako tómbapónóm. Ene wa taia kürü blaman kla tómbapónóm, a ngibürr klama koke tangamtindako kürü amkoman bangun dódórr ainüm. ²⁴ Darrü oloma wata igó koke gyagüpi wame wagó, morroal ia laróga tóbanankü, a akó igó gyagüpitótók ki ipa, morroal ia laróga ngibürr kolpamabkü.

²⁵ Yabü taia blaman alóng kla alóngóm, e ne kla bumiógdakla alóng kla bumióg bwóbdü. Zitülkus babula yabü abün-abün gyagüpitótók azebóm akó yabiób bamtinüm igó, ene alóng klama nubógab tame, akó ia taia ó koke ene kla alóngóm. ²⁶ Zitülkus módóga, Godón

Wialómórrón Bóktana igó bóktanda wagó, “Ini түп Lodóne, akó blaman ne elklazako ini түпдү.”

²⁷ Darrü amkoman bangun-koke pama yabü nóma ngibaune alom tóba müótüdü, akó yabü ubi tótókóma, e eloane yabü obzek kwata ne alo kla arrbünda. Zitülkus babula abün-abün gyagüp azebóm akó yabiób bamtinüm igó, ene alóng klama nubógab tame, akó ia taia ó koke ene kla alóngóm. ²⁸ A darrü oloma ne yabü nóma nilórre igó, “Ini alóng kla urdü agasil larzan idódürr obae godódó,” da e alónggu ene olomanme, yabü nótó umul-umulan ngibtanórr. Akó e darrü kla koke tónggapónane, darrü olom ne klama ainda tónggapónóm, kolae ne klame tóba gyagüpitótók ngarkwatódó. ²⁹ Ka koke bóktóna igó, e koke elóngane igó zitülkusanme, e yaib gyagüpi tótókdakla igó, e alónggu, a e koke elóngane, zitülkus ene oloma gyagüpi tótókdá wagó, e alónggu. Zitülkus módóga, ka nóma gyagüpi tótókdóla kürü taia darrü kla tónggapónóm, darrü oloman dümdüm babula bóktanóm igó, ka ene kla koke tónggaponó be? ³⁰ Ka ne Godón nóma eso ekyeno, ka ne alo alom kaindóla, darrü oloman dümdüm babul yarile kürü kolae bóktan akyanóm, ka ne alo elo-o, ka eso ne alom ekyena be? A ka ene alo koke elo-o, darrü olom zitülkus akyan-gum kürü kolae bóktan akyan-gum.†

10:26 Wórr Pebá 24:1 † **10:30** Grrik bóktane tange wibalómórrón pebadó ini dómdóm poko babula, a ki gyagüpi tótókdakla Polón gyagüpitótók inzan yarilürr. Zitülkus módóga, ini poko darrpan ngarkwatódóma Polón ne poko wialómórr atang pokodó 32-33.

³¹ Da módóga, ia e sab eloane ó enónane ó ia e sab laró tónggapónane, e blaman elk-laza tómbapónamke Godón ngi wirri kwitüm amngyelóm. ³² E darrü kla tónggapón-gu, darrü oloma yabükagab tikó kena ipa, enana wa gyagüpi tótókda wagó, wa ini kla koke ki tónggapóne. E ini kla tónggapón-gu darrü pamdó, ia wa Zu pam, Zu-koke pam, ó Godón sos pam. ³³ Kürükagab tikó ipüdamke. Ka blaman elklaza tólbaeldóla we ngarkwatódó, blaman kolpam kürü tonarrdó ubi kwarile. Ka wata igó koke gyagüpi tótókdóla igó, morroal ia laróga kólbánankü, a ka akó igó gyagüpitótók asendóla, morroal ia laróga ngibürr kolpam-abkü, igósüm God ibü zid nirre.

11

¹ E kürükagab tikó ipüdamke, ka Kerrisok-agabzan tikó apaddóla.

Singül Ngablao Tonarr Godón [Ótókde]

² Ka yabü bagürdóla, zitülkus e kürü gyagüpi ódóddakla blaman elklazadó akó zitülkus e Yesunkwata umulbain bóktan mamóandakla, ka yabüzan umul ninarre. ³ A kürü ubi wa igósüma, e [küp emzyetórre] igó, blaman pamab singül wa Kerriso-e, akó kolan singül wa müóra, akó Kerrison singül wa Gode. ⁴ Blaman pama nidi tóredako ó [prropetzan nidi bóktandako] tibiób singül ngablaorrónzanako, i tibiób singül* büódan ngibtandako. ⁵ A blaman kola nidi

* **11:4** tibiób singül, wa aprrapórr Kerrisonbóka apónda.

tóredako ó prropetzan bóktandako tibiób singül ngablaorrón-kokezanako, i tibiób singül büódan ngibtandako,† zitülkus ene inzana, wamaka ibü singül balükürrünako. ⁶ Darrü kola ne tóba singül koke nóma ngablo-e, wa tóba órrngóen tugupanan ki singgalgón! A zitülkus ene büódan klama kolan tóba órrngóen tugupanan singgalgónóm ó blaman alüküm, wa tóba singül ki ngablao. ⁷ Darrü pama tóba singül koke ki ngablao Godón ótókde, zitülkus wa Godón dandang ngarkwatódó tónggapórróna akó wa Godón [wirri kómal zyón] ongang apónda. A kola ma paman wirri kómal zyón ongang apóndo, da wa tóba singül ngablo-e Godón ótókde. ⁸ Kola paman wirri kómal zyón ongang apóndo, zitülkus pama koldógab koke tamórr, a kola pamdógab katókórr. ⁹ Akó God pam igósüm koke tónggapónórr kol tangamtinüm, a God kol tonzapónórr pam tangamtinüm.‡ ¹⁰ We zitülkusdü akó anerruabbókamde, kola tóba singül ngablo-e timamzan amtyanóm wagó, oya müóran balngomól arüng asine. ¹¹ A Lodka dabyórrünzana, kol tebe kokeo pamdógab; pam

† **11:5** Korrint wirri basirrdü, Polón ngyaben tonarrdó, ene kolae yarilürr igó wa, kola tibiób singül koke ki ngablao kwarilürr. Singül ngablaode, kola amtyan warilürr igó, oya müór asi yarilürr akó wa tóba müóran tangdó warilürr. Wa ne tóba singül koke nóma ki ngablao waril, wa tóba müór büódan ki ngitanórr. **11:8** Bwób Zitül 2:21-23 ‡ **11:9** Ma aprrapórr igó poko gyagüpi tótókdóla wagó, Pol pam koke ok ainda tóba kol tangamtinüm. Da inzan kokea. Wa ini poko wialómórr, zitülkus God ngaen-gógópan pam tónggapónórr, da solodó wa kol tónzapónórr pam tangamtinüm.

ta tebe kokea koldógab. ¹² Zitülkus módóga, kolazan pamdógab katókórr, ene ta inzana, pam kola alngumildo. A blaman elklaza ma Godkagab tótókdako.

¹³ E yabiób gyagüpitótók yaib ipüdam: Ia taia kola Godka tóre akom tóba singül ngablaokoke? ¹⁴ Mibü pamkolpamab bókam tumtuma yabü inzan bómtyanda wagó, paman ne kokrrap órrngóen asi nóma kwarile, ini klama oyaka büód ódódda, ¹⁵ a kolan ne kokrrap órrngóen asi nóma kwarile, ene oya agür ódódda. Zitülkus módóga, God oya kokrrap órrngóen igósüm okyanórr, tóba singül ngablaom. ¹⁶ A darrü oloman ne ubi nómada ongyalóm ini bóktanankwata, oya ki umul yó igó, kibü wata ini bókam tumtuma, akó ngibürr Godón sos pamkolpamab ta wata ini bókam tumtuma.

Lodón Gyagüpi Amanik Alo

¹⁷ A igó umulbain bóktan alióndi ka yabü koke bagürdóla, zitülkus e nóma kwób bazendakla, kolaea tómbapónda a morroala koke. ¹⁸ Ngaen-gógópan kürü ubi bóktanóma igó, ka arrkrrudóla wagó, e nóma kwób bazendakla sos pamkolpamzan, e yaib bürrgrratódakla darrü-darrü kopodó akó ka ini bóktan karianbóka amkoman angundóla. ¹⁹ Anda, darrü zitülkus asine yabü bürrgrratóm kopo-kopodó, igósüm amkoman moboküppükü nidipako tibiób okaka bairre yabü aodó. ²⁰ E nóma kwób bazendakla darrpan pokodó, ene Lodón Gyagüpi Amanik Alo kokea, e ne kla alodakla. ²¹ Zitülkus módóga, alo tonarr nómada, e ngibürra yabióban alo

kla singül kwata alodakla. Olgabi ngibürr go alomako, akó ngibürra go abün waen anóndako da gorrgorr baindako. § 22 Wai! Yabü müót babulako alom akó anónóm kugupidü? O ia e gyagüpi tótókdakla igó, Godón sos wata kari klama akó ia e elklaza-koke kolpam büódan ngibtandakla? Wai! Ka dama ia poko bóktano yabüka? Ka ia yabü nagürnünümo? Kokean!

23 Ka yabü koke bagürdóla, zitülkus ka Lod Yesukagab ne umulbain bóktan ipadórró, ka yabü ta umul ninarre. Igó, ene irrüb Zudas Lod Yesun wirri pamab tangdó nóma ingrinürr, Lod Yesu dudu brred ipadórr, 24 akó Godón eso akyan kakóm, wa syórr yangónórr akó bóktanórr wagó, “Ini kürü bübe, ka yabü mor-roalóm ne kla akyanóm kaíndóla. Ini poko metat olngolónke kürü gyagüpi amaniküm.” 25 Ibü alo kakóm, Yesu dadanzan ene waenpükü kübül ipadórr, da wa bóktanórr wagó, “Ini waenpükü kübül Godón küsil [alkamül-koke tónggapórrón bóktana]. Kürü óean bókana arüng akyanda. E ini kübüldügab nóma anón kwarilo, ini poko metat olngolónke kürü gyagüpi amaniküm.” 26 Da blaman tonarr e ini brred nóma alo akó ini kübüldügab nóma anón kwarilo, e Lodón бүдүл pupaindakla kókó wa tolkomóle.

27 We ngarkwatódó, brred nótó elo-e ó Lodón kübüldügab nótó enóne Lodón ubi koke ngarkwatódó, wa sab kolae tonarr tónggapóne

§ 11:21 Ene tonarrdó, Lodón Gyagüpi Amanik Alo dudu alo yarilürr, igó koke igó, wata brred poko akó waen sokol. 11:25 BazeB Tonarr 24:6-8; Zerremaea 31:31-34

Lodón бүб акó óedó. ²⁸ Da e yabiób ngaen-gógópan bapinane, ene kakóm, brred eloane akó kübüldügab enónane. ²⁹ Zitülkus módóga, nótó nóma elo-e akó enóne Lodón бүб amzyat-koke, oya sab zaz irre, wa ne ngarkwatódó aloda akó anóna. ³⁰ We zitülkUSDü, abün kolpam yabü aodó ibü arüng babulako akó abün azidako, akó dokyanana kuri nurrbarinürr. ³¹ A mi ne tai mibiób nóma bapirre, mibü zaz koke tirre. ³² Da Lod mibü nóma zaz baina, wa mibü dümdüm baina, igósüm mibü sab elnga koke zaz tirre akó [kolaeen darrem] tókyerre ini tüpan pamkolpampükü.

³³ Da módóga, kürü zonaretal, e nóma kwób bazelo alom, e yabiób bókyan kwarilo. ³⁴ Darrü olom ne aloa nóma apadóda, wa ngaen-gógópan tóba müótüdü ki elo, igósüm Lod yabü koke zaz nirre, e nóma kwób bazelo. Akó ngibürr elklazabkwata ka sab yabü ikik bókran bóktan nülünümo, ka nóma tamó.

12

Godón Samuan [Gyaur Kla]

¹ Zonaretal, e wialómarre Godón Samuan gyaur klamabkwata. Kürü ubi yabü akó umul-umulan ngibtanóma, amkoman bóktan ia laróga ini klamabkwata. ² E umulakla igó, e Godónbóka umul-kók pamkolpam ne tonarrdó kwarilürr, darrü klama yabü ilklió bülión yarilürr klekle kwatódó tótókóm akó yabü imarrurr obae god [ótókóm], bóktan-koke ne elklazako. ³ We ngarkwatódó, ka yabü igó poko byaldóla, darrü olom babula Godón Samu-e nótó bóktanda

wagó, “Yesu amórrórrón ki yarile,” akó darrü olom gaodó kokea igó bóktanóm wagó, “Yesu [Lode],” wata wa Godón Samu-e bóktanda.

⁴ Darrü-darrü samuan ngarkwatódó gyaur kla asiko, a ene wata dadan Samua ar-rrratóda. ⁵ Darrü-darrü zaget asiko, a ene wata dadan Loda. ⁶ Darrü-darrü elk-laza asiko tólbaelóm, a ene wata dadan Goda arüng akyanda blaman amkoman bangun pamkolpamdó ene elklaza tólbaelóm. ⁷ God darrü-darrü gyaur kla gailda darrpan-darrpan amkoman bangun kolpamdó, igó poko okaka amzazilüm igó, Godón Samu asine. Wa ini kla igósüm tónggapónda blaman amkoman bangun kolpamab morroalóm. ⁸ Darrü olom God [wirri gyagüpitótók] bóktan akyanda tóba Samudüma, darrü wa go umul bóktan* akyanda dadan Samudüma. ⁹ Darrü pam wa go kar-rkukus amkoman bangun akyanda ene dadan Samudüma, darrü wa go gyaur kla akyanda azid kolpam dólóng bainüm ene dadan Samudüma. ¹⁰ Darrü wa go arüng akyanda [arüng tonarr] tólbaelóm, darrü wa go [prropetan bóktan] akyanda, darrü wa go wirri gyagüpitótók akyanda morroal akó kolae samu bómzyatóm, darrü wa go darrü-darrü umul-kók bóktan† akyanda bóktanóm, akó darrü wa go gaodó

* **12:8** umul bóktan, wa aprrapórr igó pokobóka apónda, God ne kla okaka imzazilürr ó wa aprrapórr igó umulbóka apónda, Yesunkwata Morroal Bóktanbóka umul. † **12:10** umul-kók bóktan, Mórrke-mórrke módóga: tongues. Oya küp nisamli: mogob pamkolpamab bóktan ó igó bóktan ngibürr pamkolpam gaodó kokeako küp umulüm.

ainda umul-kók bóktan müsirrga ainüm. ¹¹ Da blaman ini ne elklazako darrpan dadan Samua tólbaelda, akó wa ene gyaur kla arrgrratóda tóba ubi ngarkwatódó darrpan-darrpan amko-man bangun olomdó.

Mi Blaman Inzanakla, Wamaka Mi Darrpan Búbakla

¹² Paman ne búbé darrpana, enana oya búbán abün il tiz asiko. Akó enana blaman oya búbán il tiz abünako, i darrpan búb tónggapóndako. Inzana mi blamana darrpan búb tónggapóndakla, zitülkus mi Kerrisoka dabyórrünakla. ¹³ Zitülkus módóga, Godón Samua mibü blaman [baptaes tinóp] darrpan búb tónggapónóm, ia mi Zu kolpamakla ó Zukoke kolpam, [leba zaget] kolpam ó leba zagetkoke kolpam, akó God tóba darrpan Samu tókyenóp mibü búb kugupidü ngyabenóm.

¹⁴ Anda, paman búb darrpan il tiz kokea, a oya búbán abün il tizako. ¹⁵ Wapóra ne nóma ki bóktóne wagó, “Zitülkus ka tang kokela, ka búbán kokela,” wa koke bólene búbán il tizüm bainüm. ¹⁶ Akó güblanga ne nóma ki bóktóne wagó, “Zitülkus ka ilküküp kokela, ka igósidi búbán kokela,” wa koke bólene búbán il tizüm bainüm. ¹⁷ Dudu búb ne ilküküp nóma ki yarile, wa ia ki arrkrru yarile? Dudu búb ne güblang nóma ki yarile, wa ia ki ilang bapón yarile? ¹⁸ A wa inzana, God ene búbán il tiz búb kugupidü irrbünürr, ibü blaman darrpan-darrpan, wa wata iazan ubi bainürr. ¹⁹ I ne darrpan búbán il tiz nóma ki kwarile, búb wa

ne ki yarile? ²⁰ Wa inzana, būban abün il tizako, a būb ma darrpana.

²¹ Da ilküküp gaodó kokea tang ayalóm wagó, “Ka marükamóm kokela!” Ó singül gaodó kokea wapór ayalóm wagó, “Ka marükamóm kokela!”

²² Koke! Mi ne būban il tizabkwata nóma gyagüpi tótókdakla igó, ibü arüng babula, ibü ma zaget asiko. ²³ Akó mi ne būban il ti-

zabkwata nóma gyagüpi tótókdakla igó, ibü ngi karianbóka babulako, mi ibü morroal püti baindakla mórrkenyórri wirri ngi bamelóm. A mi ne būban il tiz okaka koke nóma byóndakla, mi morroal ngablaodakla. ²⁴ Dakla mi ne būban il tiz nóma okaka byóndakla, ibü zitülkus babula ngablaom. A God tüób būban il tiz darrpan pokodó inzan irrbünürr igó, wa wirrian ngi batenda ene būban il tizdü ngi babulan nibióbko.

²⁵ Ene igósüm, kopo-kopodó bürrgrrat babul ki yarile, a darrpan-darrpan il tiza tibiób darrpan ngarkwatódó ki ngabkan kwarile. ²⁶ Darrü būban il tiza ne azid nóma aeng yarile, blaman būban il tiza wankü azid aeng kwarile; darrü būban il tiza ne wirri ngi nóma apad yarile, blaman būban il tiza wankü bagürwóm kwarile.

²⁷ E Kerrison būbakla, akó e darrpan-darrpan oya būban il tizakla. ²⁸ Akó sos kugupidü

God ngibürr kolpam irrbünürr sos pamkolpam tangamtinüm: ngaen-gógópan wirri idi-pako, [apostol], nis ngim [prropet], aüd ngim Godón bóktan umulbain pamako. Ene solkwat, arüng tonarr nidi tólbaeldako, akó gyaaur kla nibióbko azid kolpam dólóng bainüm, pamkol-

pam nidi tangbóleandako, pamkolpam nidi balngomóldako akó darrü-darrü umul-kók bóktane nidi bóktandako. ²⁹ Blaman ia apostolako? Blaman ia prropetako? Blaman ia Godón bóktan umulbain pamako? Blamana ia arüng tonarr tólbaeldako? ³⁰ Blamanab ia ene gyaur kla asiko azid kolpam dólóng bainüm? Blamana ia umul-kók bóktane bóktandako? Blamana ia umul-kók bóktan müsirrğa aindako? ³¹ Koke. A yabü wirri ubi asi ki yarilün wirrian gyaur kla azebóm Godón Samudügab, pamkolpam tangbamtinüm ne gyaur klamko.

Akó errkyadan ka yabüka müsirrğa ainüm kaindóla morroalan kwat ngibürr kwatódogabi.

13

[Moboküpdü Ubi]

¹ Ka ne pamakanab bóktane nóma bóktalo akó anerruab bóktane, a kürü moboküpdü ubi ma babula ngibürrdü, ka wamaka belóla wirrianbóka búngande ó walipla güblang kur bódeande. ² Aprrapórr kürü [gyaur kla] asine [prropetzan bóktanóm] akó ka gaodómıla blaman kwindü anikürrün bóktanab küp akó blaman umulab küp umulüm. Akó aprrapórr kürü wirri amkoman bangun asine igó, podo banenóm. A kürü ma moboküpdü ubi babula ngibürrdü, ka inzanla, kürü küp babula. ³ Ka ne kólba blaman elklaza elklaza-koke kolpam nóma nülünümo akó ka ngibürr pamkolpam ok

ninünümo kürü бүb uri setanóm ka arrólzanla,*
da ka nurrótoko, a kürü ma mobokүpdү ubi
babula ngibүrrdү, ini elklaza kürü kokean
tangkólerre.

⁴ Darrү oloman mobokүpdү ubi ngibүrrdү
nómade, wa zao-zao akó morroal tonarra. Akó
gyagүp kolaea oya koke amkalda, wa ikub
koke bagүrda tóbakwata, ó tóba ngi kwit
koke ainda. ⁵ Darrү oloman mobokүpdү ubi
ngibүrrdү nómade, wa kolae tórrmen tulmil
koke tómbapónда, ngibүrr kolpam ne tórrmen
tumlila бүódan ngibtandako. Wa tóba koke
gyagүpi bumaikda. Wa бүsai koke ngүrsilүm
bainda. Wa koke gyagүpi ódódда oyaka ne
kolae tómbapónдаko. ⁶ Wa koke bagүrwómda
dümdүm-koke tonarrdó, a wa bagүrwómda
amkoman bóktandó. ⁷ Wa blaman мүp bam-
selda, wa metat amkoman bangunda, wa metat
[gedlóngóm baina], akó wa karrkukus zam-
ngólda blaman мүp tonarrdó.

⁸ Darrү oloman mobokүpdү ubi ngibүrrdү
nómade, wa kokean bóleanda tóba mobokүpdү
ubi amtyanóm ngibүrr kolpamdó. [Prropetan
bóktana] sab bamrүke; umul-kók bóktana sab
bamrүke; umula sab bamrүke. ⁹ Zitүlkus
módóga, mi wata poko-poko umulakla akó wata
poko-poko bóktandakla prropetzan. ¹⁰ A [dudu
kómal] klama nóma tame, da ne poko-poko
elklazako sab bamrүkrre. ¹¹ Ka kari olom
nóma namүlnүrrү, ka kari olomzan bóktan
namүlnүrrү, ka kari olomzan gyagүpi tótók

* **13:3** Ngibүrr Grrik bóktane tange wibalómórrón pebadó
inzan angrirrүna wagó, kólba бүb ekyeno nurrótókóm ikub
bagүrүm.

namülnürrü, akó ka kari oloman gyagüpitótók mamóan namülnürrü. Ka pamóm nóma bairrü, ka kari olomanzan tórrmen tulmil tólbael ugón elókró. ¹² Errkya mi Godkagab we kla asendakla, wamaka mi morroal dandang koke asendakla glasdógab, a elnga mi sab Godón obzek eserre. Errkya ka poko-poko umulóla, a elnga ka sab amkoman umul namulo, enezana igó, God kürübóka amkoman umula. ¹³ Da módóga, ini aüd kla metat asi kwarile: amkoman bangun, gedlóngóm bain, akó moboküpdü ubi. A moboküpdü ubi wirrian klama ene nisdügab.

14

Prropetzan Bóktan akó Umul-kók Bóktan

¹ E arüngi bütaninam yabiób [moboküpdü ubi] amtyanóm ngibürr pamkolpamdó akó yabü wirri ubi ki yarilün Godón Samuan [gyaur kla] azebóm. Yabü wirrian ubi igó gyaur klamdó ki yarilün, prropetzan bóktanóm. ² Zitülkus módóga, umul-kók bóktane nóto bóktanda, wa pamkolpamdó koke bóktanda a wa Godka bóktanda, zitülkus darrü olom babula ene bóktanán [küp nóto apadóda]; wa kwindü anikürrün bóktan bóktanda Godón Samuan tangbamtindügab. ³ A prropetzan nóto bóktanda, wa pamkolpamdó bóktanda ibü amkoman bangun dódórr ainüm, ibü arüng bütanóm, akó ibü zao-zao ainüm. ⁴ Wa nóto bóktanda umul-kók bóktane, wa tóba amkoman bangun dódórr aında, a prropetzan nóto

bóktanda, wa sos pamkolpamab amkoman bangun dódórr aında. ⁵ Kürü ubia e blamana umul-kók bóktane bóktan kwarilo, a kürü wirri ubia e prropetzan bóktan kwarilo. Prropetzan nóto bóktanda wirriana oyakagab umul-kók bóktane nóto bóktanda, kókó wa ne ene umul-kók bóktan nóma müsirrğa ine, da ene igósüm sos pamkolpamab amkoman banguna dódórr baine.

⁶ Da [zonareta], ka ne yabüka nóma tamo akó ka ne umul-kók bóktane nóma bóktan namulo, ka yabü koke tangbólean namulo. Ka sab wata yabü tangbólean namulo, ka yabüka ne igó elklaza nóma simarruo igó, darrü anikürrün bóktan, God kürüka ne poko okaka simzazilürr, ó ngibürr umul ó prropetan bóktan ó umul-bain bóktan. ⁷ Ene inzana igó arról-koke elklaza, gógóram ne elklaza tólbaeldako, tatarror ó darrumbirrózan ne klamko. Darrü olom ne gaodó koke nóma yarile darrpan-darrpan gyagüp amzyatóm, wa kubó ia umul baine igó, i laró apuldako tatarrordó ó darrumbirródü?

⁸ Akó mobolzan klama* ne kakalande koke nóma bóktóne, ia gazirr pam kubó umul yarile, wa elklaza ki tólbaele gazirrüm? Koke. ⁹ Akó ene dadanzana yabüka. E ne igó bóktan opor nóma bóktórre, darrü oloma küp koke ne umul baine, wa kubó ia umul baine e laróbóka apóndakla? E kubó wata wórdü bóktan kwarilo. ¹⁰ Amkoman, abün-abün bóktanako ini tüpdü, akó blaman bóktanab küp asiko. ¹¹ A ka ne umul-kók nóma namulo darrü pama

* **14:8** mobolzan kla, Mórrke-mórrke módóga: trumpet.

laró bóktane ikikda, ka mogob pamzanla ene pamdó nótó ikikda, akó wa mogob pamzana kürüka. ¹² Ene ta inzana yabüka, e nóma kwób bazendakla Godón [ótókóm]. Zitülkus yabü wirri ubia Godón Samuan gyaur kla azebóm, da e arüngi bütaninam kómal tómbapónóm ene gyaur klame, sosan pamkolpamab amkoman bangun ne klama dódórr ainda.

¹³ We ngarkwatódó, umul-kók bóktane nótó bóktanda, wa tóre ki eko Godka oya gaodó ainüm ene bóktan müsirrga ainüm. ¹⁴ Zitülkus módóga, ka ne umul-kók bóktane tóre nóma eko-o, kürü samua tóreda, a kürü gyagüpitótókan küp babulana. ¹⁵ Da ka laró tónggaponó? Ka sab Godka tóre eko-o kólba samu-i, a ka ta sab Godka tóre eko-o kólba gyagüpitótóke; ka sab wórr ato-o kólba samu-i, a ka ta sab wórr ato-o kólba gyagüpitótóke. ¹⁶ E ne Godón nóma agür kwarilo wata yabiób samu-i, ene bóktanán küp koke nidi ipüdórrre, ia i sab bóktórrre igó, “Amen, inzan ki yarilün” e Godón eso nóma ekyerre? Koke, zitülkus i umul-kók kwarile e laró poko ekorre. ¹⁷ E ne tóre nóma ekorre yabiób samu-i, e morroal eso akyan tóre ekorre, a inzan kwata e darrü oloman amkoman bangun koke dódórr irre.

¹⁸ Ka Godón eso akyandóla wagó, ka yabükagab bórrgrratórrónla umul-kók bóktane bóktande. ¹⁹ A sosan pamkolpamab kwób bazendó, kürü wirri ubia 5 bóktan opor bóktanóm kürü gyagüpitótóke ngibürr pamkolpam umul bainüm. A igó koke,

10,000 bóktan opor bóktanóm darrü umul-kók bóktane, i umul koke ne küpko.

²⁰ Zonaretal, e wata bólenam gyagüpi tótókóm kari olmalazan gyagüpi tótókdako. Anda, e gal olmalzan kwarilo, kolae tómbapón-gum, a e ma wata inzan gyagüpi tótók kwarilo, byarmarr kolpamazan gyagüpi tótókdako. ²¹ Godón

Wialómórrón Bóktana igó bóktanda wagó,
 “Lod God inzan bóktanda wagó, ‘Enana ka sab
 ini pamkolpamdó bóktalo
 mogob pamab bóktane akó mogob pamab
 uliti,

i sab kürü bóktan koke arrkrru kwarile.’ ”

²² Da módóga, umul-kók bóktan timama† amkoman bangun-koke kolpamdó, a wa timam kokea amkoman bangun kolpamdó; prropetan bóktan amkoman bangun kolpamabküma, a amkoman bangun-koke kolpamabkü kokea.

²³ Da aprrapórr blaman amkoman bangun pamkolpama sab darrpan pokodó kwób tóbazele akó blamana umul-kók bóktane bóktan kwarile. Akó ngibürr kolpama aprrapórr kugupidü tübarrbüle, umul-kók bóktanankwata umul-kók nidipko ó amkoman bangun-koke nidipko. Ia i inzan kubó koke bóktan kwarile igó, e gonggoakla? ²⁴ A blaman pamkolpama aprrapórr prropetzan bóktórre. Akó darrü amkoman bangun-koke pama aprrapórr tübangrine, ó darrü pama, umul-kók bóktanankwata umul-kók nótóke.

† **14:22** timam, ene aprrapórr igó timama, amtyanóm God asine ene pokodó, da ene pokoa amkoman bangun-koke kolpam umul-umulan ngitanda, i Godón gum ki koralón.

Pamkolpamab bóktana kubó oyaka pupo ine wagó, wa kolae tonarr pama akó ibü bóktana kubó oya zaz ine. ²⁵ Akó oya moboküpdü anikürrün gyagüpitótók kubó pulkaka bairrün kwarile oyaka. Da wa kubó wakósingül nülkamüle akó obzek tüpdü ingrine, akó Godón ótók yarile bóktande wagó, “Amkoman, God yóni yabü aodó!”

Mi Godón Morroal Tonarre Ki Ótók Kwarila

²⁶ Da zonaretal, ka laró poko bóktano? E nóma kwób bazendakla Godón ótókóm, yabü blamanab darrü kla asine: darrü wórr, umulbain bóktan, anikürrün bóktan God ne poko okaka simzazilürr, umul-kók bóktane bóktan, ó umul-kók bóktan müsirrga ain bóktan. Blaman ini elklaza ki tómhapónónóm sosan pamkolpamab amkoman bangun dódórr ainüm. ²⁷ Darrü oloma ne umul-kók bóktane nóma bóktóne, wata nis ó aüda ki bóktónónóm. I blamana darrpanóm koke bóktórre akó darrüpa ibü bóktan ki müsirrga yó. ²⁸ Umul-kók bóktan müsirrga ain olom ne babul nóma yarile, umul-kók bóktane nótó bóktanda piküp ki yarile sos kwób bazen pokodó. Wa tóbananka ki bóktan yarile akó Godka. ²⁹ Nis ó aüd prropeta ki bóktónónóm, akó ngibürra ibü bóktan ki nómzyetónóm. ³⁰ A God ne darrü anikürrün bóktan nóma okaka imzazile oyaka, nótó mórranda, ngaen-gógópan bóktan oloma ki piküp bain. ³¹ Inzan kwata, e darrpan-darrpana kubó bóktórre prropetzan, igósüm ene bóktana blaman pamkolpam umul nirre akó

arüng nütürre. ³² Prropeta tibiób samu balngomóldako, igósidi i gaodómako tibiób bóktan balngomólóm. ³³ Zitülkus módóga, God wa Goda noan ubie paud asi yarile, akó oya ubi kokea, e blamana darrpanóm bóktórre.

Enezana Godón pamkolpamab blaman sosdó, ³⁴ kol piküp ki kwarile kwób bazendó. Zitülkus módóga, ibü koke ok baina bóktanóm, a i pamab tangdó kwarile, Mosesón gidazan bóktanda. ³⁵ Ibü ubia darrü pokobóka umul bainüm, i tibiób morwal ki nümtirre müótüdü. Zitülkus módóga, ene büód tonarra kolan bóktanóm sos kwób bazendó.

³⁶ Godón bóktana ia yabükagab bopwanórr? Ó e wata módógakla Godón bóktan nidi ipüdóp, akó ngibürr kolpam koke? Koke! ³⁷ Darrü oloma nóma gyagüpi tótókda wagó, wa prropeta o oya Samuan gyaur kla asine, wa ki emzyat wagó, ka yabüka ne poko wialómdóla, ene Lodón gida bóktan poko-e. ³⁸ Wa ne koke nóma emzyete, God oya sab koke emzyete.†

³⁹ Da módóga, kürü zonaretal, yabü wirri ubi ki yarilün prropetzan bóktanóm, a e kolpam koke nólerre umul-kók bóktane bóktanóm.

⁴⁰ A e blaman elklaza morroal akó [dümdüm tonarre] tólbaelórre.

15

God Kerrison Irsümülürr Búdöldügab

† **14:38** God oya sab koke emzyete: Ngibürr Grik bóktane tange wibalómórrón pebadó, inzan angrirrüna wagó, oya koke ki emzyetórre.

¹ Errkya, zonaretal, ka yabü akó umul-umulan ngibtandóla ene bóktanankwata, Morroal ne Bóktane Yesunkwata, ka ne poko amgolórró yabüka. E ene poko kuri ipüdarre akó yabü amkoman banguna ene pokodó karrkukus zamngólda. ² Ini Morroal Bóktananne e zid bairrúnakla, e bóktan ne zürük nóma emonane, ka ne poko amgolórró yabüka. Koke ne nóma, e enan amkoman yangunarre.

³ Ka yabü amkoman wirrian bóktan nókyenarre, ka ngaen-gógópan ne poko ipadórró wagó, Kerriso nurrótókórr mibü kolae tonarr bargonóm, Godón Wibalómórrón Bóktan ngarkwatódó. ⁴ Akó oya gapókdó ingrinóp, akó aüd ngim ne ngürr yarilürr, God oya ugón irsümülürr, Godón Wibalómórrón Bóktan ngarkwatódó. ⁵ Akó wa okaka tübyónürr Pitaka, ene kakóm, ene 12 [apostoldó]. ⁶ Akó solkwat wa okaka tübyónürr abün zonaretaldó, darrpan pokodó nidi kwarilürr, ibü ngarkwat 500 arrgrratórrón yarilürr. Barre ene zonaretal arrólako errkya, enana ngibürr wa nurrbarirrúnako. ⁷ Solkwat wa Zeimska okaka tübyónürr, solkwat blaman apostoldó. ⁸ Akó dómdóm, wa kürüka okaka tübyónürr. A wa inzan koke tamórr, wazan tamórr ngibürrdü. Ngibürr tonarr darrü gab oloma tóba ngarkwatódó koke amtómólda. Ene inzan yarilürr, Yesu Kerriso kürüka okaka nóma

15:3 Aesaya 53:5-12 **15:4** Wórr Pebá 16:8-10; Metyu 12:40; Apostolab Tórrmen 2:24-32 **15:5** Metyu 28:16-17; Mak 16:14; Luk 24:34, 36; Zon 20:19

tübyónürr tóba apostolóm ainüm.

⁹ Ka ini poko müsirrğa ainüm kaindóla. Ka karianla ngibürr apostoldógab akó ka ngark-watódó kokela, pamkolpama kürü apostolbóka ngilianóm, zitülkus ka Godón sos wirri müp alión namülnürrü. ¹⁰ A Godón [gail tonar-ranme], ka igó pamóm bairrü, ka errkya nótókla, oya apostol, akó ene gail tonarr, wa ne kla kókyanórr, wa enan koke kókyanórr. A ka wirri arüngi zaget namülnürrü, bórrgrratórrón namülnürrü blaman apostoldógab. A ka ene zaget kólbe koke tólbaelórró, a Godón gail tonarra kürüka, wató zaget yarilürr kürükama. ¹¹ Da módóga, ia kótó amgoldóla, ó ia ene pama amgoldako, ki blamana ene dadan bóktan amgoldakla, Kerrison бүдүл akó arsümülankwata. Akó ini ne bóktane, e amkoman yangunarre.

Bүдүлдүgab Barsin

¹² Zitülkus ki bóktan amgoldakla igó, God Kerrison irsümülürr бүдүлдүgab, da yabü aodó ngibürre inzan iade bóktandako wagó, “Bүдүlab barsin babula.”? ¹³ A бүдүlab ne barsin babul nómada, da Kerrison ta koke irsümülürr. ¹⁴ Akó God Kerrison ne koke nóma ki irsümülürr, kibü bóktan amgol enan ki yarile, akó yabü amkoman bangun ta enan ki yarile. ¹⁵ Akó God Kerrison ne koke nóma ki irsümülürr, ki kibiób igó ki okaka бүзazin kwar-ila, wamaka ki obae bóktan бүдrrat kwarilürrü Godónkwata, zitülkus ki Godónbóka pulkaka bóktan kwarilürrü igó, wa Kerrison бүдүлдүgab

irsümülürr. A ene ne amkoman nómada igó, God бүдүл koke arsinda, God Kerrison koke irsümülürr. ¹⁶ Zitülkus módóga, God ne бүдүл koke nóma arsinda, da Kerrison ta koke irsümülürr. ¹⁷ Akó God Kerrison ne koke nóma irsümülürr, yabü amkoman bangun enan yarile akó e wata yabiób kolae tonarrdómakla. ¹⁸ Akó ta, Kerrison amkoman angun pamkolpama nidi nurrbarinürr, i bamrükürrünako. ¹⁹ Mi ne Kerrisokamóm [gedlóngóm] nóma bairre wata ini түpdü arrólankü mibü morroalóm, da amkoman mi kolae gyauran pamkolpam kwarilo blaman amkoman bangun-koke pamkolpamdógabi.

²⁰ A ini amkomana, God Kerrison ta irsümülürr бүдүлдүgab. God oya ngaen-gógópan irsümülürr ngibürr pamkolpamdógab nidi nurrbarinürr, wamaka ngaen-gógópan aloa, ne klama ngórr angurinda apapdó. We ngarkwatódó, mi umulakla igó, God sab mibü ta sirsine. ²¹ Mi ini kla umulakla we zitülkUSDü, zitülkus бүдүла darrü pamdóma tamórr, бүдүлдүgab barsina ta darrü pamdóma tamórr. ²² Ka müsirrga aindóla: Blaman pamkolpamazan nurrbarindako zitülkus i Adamón pamkolpamako, ene inzana, God tóba blaman pamkolpam sirsine arróldó zitülkus i Kerrison pamkolpamako. ²³ A God blaman darrpan-darrpan olom sab irsümüle arróldó tóba angrirrүн ngarkwatódó. Wa ngaen-gógópan Kerrison irsümülürr arróldó, wamaka ngaen-gógópan aloa, ne klama ngórr angurinda apapdó, akó wa sab Kerrison pamkolpam sirsine arróldó, wa nóma tolkomóle. ²⁴ Solodó, God

sab ini tüp blakón pokodó sidüde. Kerriso sab ugón [ut-ut nirre] blaman kolae samuab arüng: bwóban singüldü pamab arüng, wirri ngi pamab arüng, akó ngibürr kolae samuab arüng. Ene kakóm, wa tóba kingzan balngomól sab tóba Ab Godón ekyene. ²⁵ Ka müsirrga aindóla: Wa kingzan ki balngomól yarilün, kókó oyaka nidi bóka bamgündako, wa ibü blaman tóba wapór-o lorodó irrbüne.* ²⁶ Dómdóm ne klama, oyaka bóka bamgünda, wa ne kla kolae ine, ene бүдүла. ²⁷ Zitülkus módóga, Godón Wialómórrón Bóktana bóktanda wagó, “God blaman elklaza oya wapór-o lorodó kuri irrbünürr.” A inzan nóma bóktanda igó, “blaman elklaza” oya balngomóldó irrbünürr, popadana amzyatóm wagó, Godón koke angoreanda, blaman elklaza nótó irrbünürr Kerrison balngomóldó. ²⁸ A sab blaman elklaza nóma irrbüne oya balngomóldó, Godón Oloma sab tóba tüób bangrine Godón balngomóldó, blaman elklaza nótó irrbüne Kerrison balngomóldó. Ene igósüm, God blaman pamkolpamab singüldü pam yarile blaman kwata.

²⁹ Бүдүлдүgab barsin ne babul nóma yarile, ia laró morroala kolpam [baptaes] nóma baidako бүдүл isabkü? Бүдүл ne kokean nóma sirsine, kolpam ibünkü iade baptaes baidako? ³⁰ Akó ki ma ia? Blaman tonarr abün kolpama kibü wirri müp alióndako kibü zagetanme Kerrisonkü.

* **15:25** Ini bóktanán kúp módóga: oyaka nidi bóka bamgündako, wa sab blaman ut-ut nirre. **15:25** Wórr Pebá 110:1 **15:27** Wórr Pebá 8:6

Büdül ne kokean nóma sirsine, ki ini zaget iade ki tónggapórre, umuldi ki kena nurrbarinün ini wirri müpdügabi? ³¹ Blaman ngürr бүдүлa kena tamlón. Ene amkomana, zonaretal, wata ene ta amkomana, ka yabü ikub bagürdóla, zitülkus mi mibü Lod Kerriso Yesuka dabyórrünakla. ³² Ala, Epesus wirri basirrdü, ka gazirr namülnürrü kólba arrólóm, wamaka ka nurr larpükü gazirr namülnürrü. Ka ne ini kla nóma ki tónggapóna pamakanan zitülkusdügabi, morroal ia laróga kürüka? Büdül ne koke nóma barsinda, morroal inzana igó,

“Mi alodakla akó anóndakla,
zitülkus sab mi nurrbarino.”

³³ E ngibürr kolpam ok bain-gu yabü ilklió бүлiönüm ene bóktane! E ini bóktanbarr umulakla igó, “Mi ne gódam nóma bangurre kolae pampükü, i mibü morroal tórrmen tulmil sab kolae nirre.” ³⁴ E bókyanamke dümdüm gyagüpi tótókóm akó piküp bainamke kolae tonarr tólbaelgum. Zitülkus módóga, ngibürr kolpam Godónbóka umul kokeako tibiób ubidügab. E büód ki kwarila, kürü zitülkus asine ini poko bóktanóm.

Arsümülan Büb Darrü Tonarr Yarile

³⁵ A darrü oloma aprrapórr sab amtin bóktan poko bóktóne wagó, “Büdül kolpam sab ia irsine arróldó? Akó ibü ia бүbako?” ³⁶ Ma gonggola ene amtin bóktan poko bóktanóm! Ma küp nóma artümüldóla, ene küpa ngaen-gógópan nurrótóke ó abüne akó solkwat wa arról ipüde. ³⁷ Akó ma ne küp artümüldóla, oya obzek inzan

kokea, wa sab enezan yarile. A ma wata küp artümüldóla, aprrapórr ia kunu küpa, ta ia darrü küpa. ³⁸ A God obzek wató akyanda tóba ubidügab, akó wa gailda darrpan-darrpan ia zid tibióban obzek. ³⁹ Blaman murr darrpan ngark-watódó kokeako. A paman darrü-darrü murra, akó larab go darrü-darrü murra, akó póyaeab go darrü-darrü murra, akó wapiab darrü-darrü murrako. ⁴⁰ Pülpüldü ne elklazako ibü go darrü búbako, akó tüpdü ta ne elklazako ibü go darrü-darrü búbako. A pülpüldü elklazab kómal zyón darrü ngarkwatódóma, akó tüpdü elklazab kómal zyón go darrü-darrü ngarkwatódóma. ⁴¹ Abüsan go darrü kómal zyóna, akó melpalan go darrü kómal zyóna, akó wimurrab go darrü kómal zyóna. Akó darrpan-darrpan wimurrab ta ibü tibiób kómal zyóna.

⁴² Büdüláb barsin dadanzana. Gapókdó ne búb angrindako, wa abürrün baina, wamaka küp artümüldako akó wa abünda. God ne búb arsümülða, wa kokean abüne. ⁴³ Gapókdó ne búb angrindako, ngazirr klama. God ne búb arsümülða, kómal klama. Gapókdó ne búb angrindako, oya arüng babula. God ne búb arsümülða, oya wirri arüng asine. ⁴⁴ Gapókdó ne búb angrindako, wa tüpane. God ne búb arsümülða, wa kwitüm buba.

Zitülkus tüpan búb asine, kwitüm búb ta asine. ⁴⁵ Godón Wialómórrón Bóktana enezan bóktanda wagó, “Ngaen-gógópan pam, Adam, wa arról pamakanóm bainürr.” A dómdóm Adam, wa arról-gail samua. ⁴⁶ A kwitüm buba

ngaen-gógópan koke tamórr. Koke. Tüpan büba ngaen-gógópan wató tamórr, akó solkwat ene kwitüm büba tame. ⁴⁷ Ngaen-gógópan pam, Adam, tüpdügabi tamórr, God oya бүб түп buru-i tónggapónórr. Nis ngim pam, Kerriso, God oya irsümülürr akó errkya oya kwitümgab büba. ⁴⁸ Buru-i tónggapórrón pamkolpam nidipko, i darrpan ngarkwatódómako ene ngaen-gógópan buru-i tónggapórrón pamzan. Akó kwitümgab бүбпүкү pamkolpam nidipko, i darrpan ngarkwatódómako ene nis ngim pamzan, kwitümgab бүб noane. ⁴⁹ Mi errkyazanakla dadan obzeksyók ngarkwatódó buru-i tónggapórrón pamzan, da mi sab ene paman obzeksyók ngarkwatódó kwarilo, kwitümgab бүб noane.

⁵⁰ Zonaretal, kürü bóktanán küp módóga, ini tüpan pam, murr akó óe-e tónggapórrón бүб noane, wa gaodó kokea Godón Kingzan Balngomóldó bangrinüm. Akó sab ne büba kolae baine, wa ene bwóbdü kokean bangerine, darrü klama koke ne kolae baine. ⁵¹ E түбarrkrru, ka kubó yabüka darrü kwindü anikürrün bóktan adrrüto. Mi ngibürre koke nurrbarino. A God sab mibü blaman бүб izazine küsil бүбүм. ⁵² Sab tómhapóne büzyón-babul, wamaka aon simanikrre, dómdóm mobolzan klama nóma bóktóne. Zitülkus módóga, mobolzan klama sab bóktóne akó God бүдүл sirsiine бүбпүкү, sab ne klama kokean kolae bairre, akó wa mibü blaman бүб izazine küsil бүбүм. ⁵³ Ini klama sab tómhapóne, zitülkus ini ne бүб tómhapórrónako murr akó óe-e, God wata izazine igó бүбүм, kolae bain-koke

ne búbko. Akó sab ini ne búbba nurrbarine, wa wata izazine igó búbüm, myamem kokean nurrbarine. ⁵⁴ God ini búb nóma izazine igó búbüm, myamem kokean nurrbarine, ene tonarrdó Godón Wialómórrón Bóktandó nadü bóktanbarr wialómórróna sab amkoman baine. Inzan wialómórróna wagó,
 “God бүдүл memokan ut-ut yónürr.”

⁵⁵ “Бүдүл-o, marü arüng ia asine pamkolpam ut-ut bainüm?

Bүдүл-o, marü kyab ia asine pamkolpam azid gailüm?”

⁵⁶ Kolae tonarr kyabzana, бүдүл ne klama ódódá, akó kolae tonarra tóba arüng gídadógab apadóda. ⁵⁷ A mi Godón eso ekyanórre, mibü arüng nótó gailda kolae tonarr akó бүдүл ut-ut bainüm mibü Lod Yesu Kerrisokama!

⁵⁸ Da módóga, kürü moboküpdü zonaretal, e wata karrkukus bórrang kwarilo yabiób amkoman bangundü akó e darrü kla ok ain-gu yabü anenóm yabiób amkoman bangundügabi. E Lodón zaget metat arüngi tómhapón kwarilo, zitülkus e umulakla igó, yabü müp zaget Lodónkü enanóm-koke yarile.

16

Mani Dakabain Godón Pamkolpamabkü, Zerusalem Wirri Basirdü Nidi Ngyabendako

¹ E maniankwata wialómarre, e sab ne kla dakabainane Godón pamkolpam tangbamtinüm, Zerusalemóm nidi ngyabendako. Ka sos pamkolpamdó Galatia bwóbdü kwat

nómtyenarre ene kla ia tónggapónóm. E ta dadanzan tónggapónamke. ² Darrpan-darrpan udaian ngaen-gógópan ngürrdü,* e blaman darrpan-darrpana mani kabadó ki arrbün kwarila ene manidügabi, e ne darrem yazebane yabiób zaigetankü. E ene blaman poko wata kwób isurre, igósüm yabü zitülkus babul yarile mani dakabainüm ene tonarrdó, ka nóma tamo. ³ E yaib ngibürr pam yazebane, e nibiób gyagüpi amandakla wagó, i morroal pamako. Ka nóma abzilo, ka ibü zirrnápónónómo peba mórragpükü ini [gyaur kla] Zerrusalem amarrum. ⁴ A morroal ta ne nóma yarile kürü tótókóm, i sab kürü kolngómorre.

Polón Bókam Bagósórrón Bóktan

⁵ Ka Masedonia prrobins kugupidüma nóma wamo - zitülkus kürü ubia Masedonia prrobins kugupidüma tótókóm - ene kakóm, ka sab yabüka tamo. ⁶ Da yenkü ka sab aprrapórr karianbóka ngyabeno, ó güb melpal aprrapórr yenkü amaniko. Ene igósüm, e gaodó kwarilo kürü tangamtinüm ia bwóbdü tótókóm. ⁷ Ka [gedlóngóm baidóla] yenkü karianbóka ngyabenóm, zitülkus kürü ubi kokea yabü wata büsai basenóm ka yabü bwóbdüma nóma agóltagól namulo. A ka gedlóngóm baidóla ngibürr tonarr amaniküm yenkü, Lod ne kürü nóma ok kine. ⁸ A ka sab Epesus wirri

* **16:2** udaian ngaen-gógópan ngürr Sande ngürr yarilürr.

basirrdü ala namulo kókó Pentakost† Tóre ngürrandó. ⁹ Zitülkus módóga, God kwat kuri tapakue kürünkü wirri akó küppükü zaget tónggapónóm. Akó darrü zitülkus módóga, abün kolpam asiko, kürüka nidi bóka bamgündako.

¹⁰ Timoti nóma tame yabüka, e sab oya mor-roal angón kwarilünke, igösüm oya zitülkus koke yarile gumüm, wa yenkü nóma yarile. Zitülkus módóga, wa Lodón zaget tónggapónnda, kazan tónggapóndóla. ¹¹ We ngarkwatódó, darrü oloma oyaka tóba kak koke emtyene. A e oya paudi zirrsapónamke, da wa kürüka iade tolkomóle. Ka oya akyandóla alkomólóm zonaretalpükü.

¹² E wialómarre kibü zonaret Apolosónkwata. Ka oya wirri arüngi yalórró ngibürr zonaretalpükü tótókóm yabü basenóm. A ene oya ubi kokea errkya ini tonarrdó tótókóm. A wa sab solkwat wame, wa nóma küp bamkóne igó, morroala tótókóm.

Dómdóm Alakón Bóktan

¹³ E gyagüp-gyagüp aerr kwarilünke, amko-man bangundü karrkukus bórrangke, gum-koke pamzan, akó arüng kwarilünke. ¹⁴ E bla-man elklaza tómbapón kwarilünke [moboküpdü ubipükü].

† **16:8** Pentakost Grik bóktan opora. Oya küp módóga: 50 ngim ngürr. Ene 50 ngim ngürr yarilürr, [Büdül Kórzyón Tóre] akó [Ist-koke Brred Tóre], ibü kakóm, Yesu ne ngürrdü nurrótókórr. Pentakost Tóre ngürrdü, Zu pamkolpamab [wit] abül tóre asi yarilürr.

¹⁵ E umulakla Stepanasón müót kolpambóka; i ngaensingül kolpam kwarilürr Kerrison amkoman angunüm Akaya prrobinsdü. Akó i tibiób gyagüpitótók irrbünóp Godón pamkolpam tangbamtinüm. Da zonaretal, ka yabü arüngi byaldóla igó, ¹⁶ e inzan pamkolpamab tangdó kwarilo akó blamanab tangdó, Lodón zaget ta nidi tómhapóndako wirri arüngi. ¹⁷ Ka bagürwóm namülnürrü Stepanas, Porrtuneitus, akó Akaekus kürüka nóma togobórr, zitülkus i kürükamako yabü pabodó. ¹⁸ Zitülkus módóga, i kürü samu kúsilzan irre akó yabü samu ta inzan. We ngarkwatódó, e inzan pam wata morroal nangónane.

¹⁹ Eisia† bwóbdü sos pamkolpama tibiób morroal yawal bóktan zirrbapóndako yabüka. Akwila akó Prrisila akó sos pamkolpam, ibü müótüdü nidi kwób bazendako, i tibiób wirri morroal yawal bóktan zirrbapóndako yabüka Lodón ngidü. ²⁰ Blaman zonaretala tibiób morroal yawal bóktan zirrbapóndako yabüka. Morroal yawal bóktan nókyenamke yabiób darrpan-darrpan akó morroal moboküpi baprükamke.

²¹ Ka, Pol, ini morroal yawal bóktan kólbánóm tange wialómdóla.

²² Darrü oloman ne moboküpdü ubi Lodka koke nómada, wa amórrórrón ki yarile. Ma tam, mibü [Lod]!

† **16:19** Polón tonarrdó, Eisia darrü prrobins yarilürr, Rrom kinga ne bwób alngomól yarilürr. Epesus wirri basirr ene prrobins kugupidü yarilürr. Errkya ene poko Tórrki kantridü pokoa, Eisia Maenorr kugupidü. **16:19** Apostolab Tórrmen 18:2

²³ Ki tóredakla, Lod Yesun [gail tonarr] yenkü
asi ki yarilün.

²⁴ Kürü moboküpdü ubi yabü blamandóma,
mi Kerriso Yesuka dabyórrünzanakla.

Godón Buk
Portions of the Holy Bible in the Gizrra language of
Western Province, Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Gizrra long Niugini

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gizrra

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-04-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 2 Apr 2021

d83b2e14-c797-5499-b582-de63912ac614